

Ska man ha punkt i förkortningar eller inte? Får myndigheterna skriva sina namn med stor begynnelsebokstav? Vad heter EU-organen på svenska?

Dessa och många andra frågor besvaras i Myndigheternas skrivregler, som utarbetats på regeringens uppdrag. Detta är den femte upplagan av boken, som hunnit bli en oundgänglig hjälpreda för skribenter inom statsförvaltning, domstolar, kommuner och landsting, EU:s institutioner och många andra arbetsplatser.

POSTADRESS 106 47 STOCKHOLM
FAX 08-690 91 91, TELEFON 08-690 91 90
E-POST order.fritzes@liber.se
www.fritzes.se

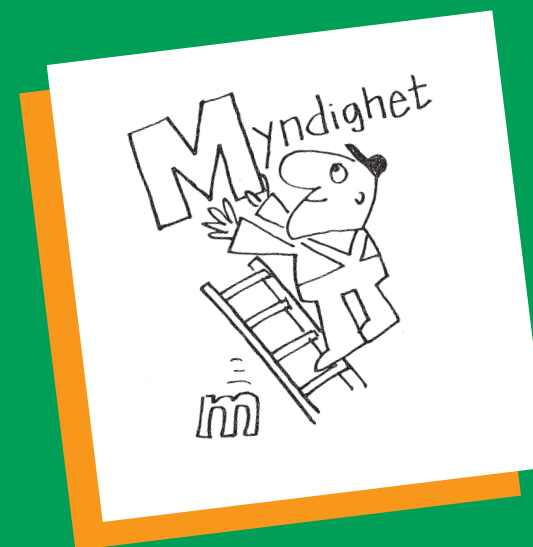
Myndigheternas skrivregler

ISBN 91-38-31750-8
ISSN 0284-6012

Ds 2001:32

Myndigheternas SKRIV- REGLER

Femte utökade upplagan

Ds 2001:32

Ds 2001:32

Myndigheternas skrivregler

REGERINGSKANSLIET

Statsrådsberedningen

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes Kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax 08-690 91 91
Ordertelefon 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@liber.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 1993.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:
Information Rosenbad
Regeringskansliet
103 33 Stockholm
Fax 08-405 42 95
Telefon: 08-405 47 29
www.regeringen.se/propositioner/sou/pdf/remiss.pdf

Tryckt av Elanders Gotab AB
Stockholm 2001

ISBN 91-38-31750-8
ISSN 0284-6012

Förord till femte upplagan

Behovet av utökade rekommendationer på vissa områden har lett till att den fjärde upplagan nu arbetats om och utökats med nya avsnitt och exempel.

En viktig ändring är den som gäller förkortningen av ”miljoner”. Vi rekommenderar nu *mnr* (i likhet med Svenska språknämnden), eftersom risken att ”mkr” tolkas som ”miljarder” har ökat med åren.

En annan ändring gäller nationalitetsord och andra geografiska namn (avsnitt 1.2). Vi rekommenderar nu att man utgår från Utrikes namnbok eller Publikationshandboken.

Avsnitt 10.9.2 Hänvisningar har utökats rejält med bl.a. EU-relaterade exempel. Andra nya exempel och rekommendationer på EU-området finns i avsnitten 8.7.3 och 10.9.3.

De nya avsnitten i denna upplaga är

3.3 Dumpning eller dumping

5.6.2 Titlar som skrivs med liten begynnelsebokstav (t.ex. lagar och konventioner)

9.4.4 Århundradets första årtionde

11.5.3 Underrubrikernas placering

11.6.4 Undvik s.k. halvstycken.

De viktigaste ändrade och nya exemplen finns i

1.4 om svårstavade ord

2.3.1 om genitiv med -s

2.5 om hur vissa ord böjs

5.2.2.e om stor bokstav i sammandragning av namn

5.3 om namn på statliga och kommunala myndigheter

5.4.3 om företagslogotypers stavning

7.2.3 om siffror och ord som sätts samman

8.7 om initialförkortningar

8.10 om förkortningar vid sammansättning

9.1 om valet mellan siffror och bokstäver

9.4.1 om tankstreck i tidrymder

10.7.1 och 10.7.3 om bindestreck i sammansättningar.

Litteraturlistan och förteckningen över institutioner har reviderats och kompletterats. Dessutom har registret utökats.

Bearbetningen har gjorts av språkexperterna i Regeringskansliet efter samråd med riksdagens språkgrupp.

Stockholm i juni 2001

Per Virdesten

rättschef i Statsrådsberedningen

Innehåll

1 Stavning 9

- 1.1 Följ Svenska Akademiens ordlista 9
- 1.2 Nationalitetsord och andra geografiska namn 9
- 1.3 Myndighetsnamn 10
- 1.4 Några svårstavade ord 10

2 Att böja ord 11

- 2.1 Följ Svenska Akademiens ordlista 11
- 2.2 Plural och bestämd form av vissa ord 11
- 2.3 Genitivformer 14
- 2.4 Adjektiv 15
- 2.5 Hur vissa ord böjs 17

3 Att bilda ord 18

- 3.1 Sammansatta substantiv 18
- 3.2 Adjektiv 20
- 3.3 Dumpning eller dumping? 21

4 Att välja ord och form 22

- 4.1 Innehållet i detta kapitel 22
- 4.2 Verb 22
- 4.3 Substantiv 25
- 4.4 Pronomen 27
- 4.5 Adverb 30
- 4.6 Prepositioner 31
- 4.7 Konjunktioner 32
- 4.8 Ordföljd 33

5 Stor eller liten bokstav? 35

- 5.1 Allmänna regler 35
- 5.2 Personnamn, geografiska namn och andra ord där ett sådant namn ingår 36
- 5.3 Statliga och kommunala myndigheter (även avdelningar och enheter inom dessa) 38
- 5.4 Företag, organisationer, föreningar, partier, sjukhus, skolor, museer, tidningar, offentliga byggnader 41
- 5.5 Namn på EU- och EG-organ 42
- 5.6 Titlar på böcker, betänkan den m.m. 43
- 5.7 Namn på engelska, tyska eller franska 44

6 Avstavning 45

- 6.1 Avstava inte i onödan 45
- 6.2 Förbud att avstava 45
- 6.3 Om man måste avstava 45

7 Ett ord eller flera? 47

- 7.1 I dag eller idag? 47
- 7.2 Felaktig särskrivning av sammansatta ord 48

8 Förkortningar 50

- 8.1 Förkorta inte i onödan 50
- 8.2 Vanliga förkortningar i löpande text 51
- 8.3 Förkortningar intill siffror 52
- 8.4 Måttenheter 52
- 8.5 Avbrytningar bör markeras med punkt 53
- 8.6 Sammandragningar har inte punkt 53
- 8.7 Initialförkortningar 54
- 8.8 Är förkortningen t-ord eller n-ord? 56
- 8.9 Genitiv och andra böjningsändelser 56
- 8.10 Förkortningar vid sammansättning 57

9 Sifferuttryck 58

- 9.1 Siffror eller bokstäver? 58
- 9.2 Klockslag 60
- 9.3 Datum 61

- 9.4 Tidrymd 62
- 9.5 Penningbelopp 63

10 Skiljetecken och andra skrivtecken 65

- 10.1 Punkt 65
- 10.2 Frågetecken 66
- 10.3 Utropstecken 66
- 10.4 Semikolon 67
- 10.5 Kolon 67
- 10.6 Komma 68
- 10.7 Bindestreck 71
- 10.8 Tankstreck 72
- 10.9 Parentes 74
- 10.10 Snedstreck 78
- 10.11 Citattecken 79
- 10.12 Apostrof 81
- 10.13 Accenter m.m. 81
- 10.14 Paragraftecken 82
- 10.15 Procent och promille 83

11 Textens yttre form 84

- 11.1 Att göra texten inbjudande att läsa 84
- 11.2 Marginaler 85
- 11.3 Bokstävernans utseende 86
- 11.4 Paginering 87
- 11.5 Rubriker 87
- 11.6 Styckeindelning 89
- 11.7 Fotnoter och litteraturhänvisningar 89

Institutioner 90

Litteratur 92

Register 99

Bilaga. Korrigering av text 105

1 Stavning

1.1 Följ Svenska Akademiens ordlista

Svenska Akademiens ordlista (SAOL) är norm för hur ord stavas. (Se informationsrutan i litteraturlistan och avsnitt 3.1.1.)

När ett ord inte finns i SAOL, kan man söka det i andra ordböcker eller be om råd hos språkinstitutioner.

Använd alltid den senaste upplagan av SAOL och andra ordböcker. Närmare uppgifter om ordböckerna och om institutioner finns i litteraturlistan och i institutionsförteckningen.

1.2 Nationalitetsord och andra geografiska namn

För nationalitetsnamn, nationalitetsord och landskoder bör man följa rekommendationerna i Utrikes namnbok (5 upplagan eller senare). I Publikationshandboken, som är EU-institutionernas gemensamma skrivregler (se litteraturlistan), finns även territorier, regioner och huvudstäder. (Märk: De landskoder som anges i Publikationshandboken och används inom EU följer inte den ISO-standard som återges bl.a. i Utrikes namnbok.)

En modern atlas eller karta kan ge god ledning för hur andra geografiska namn skrivs. Om det finns en etablerad svensk form av namn på städer, delstater eller liknande, bör den svenska formen användas: **Borgå, Helsingfors, Kalifornien, Köpenhamn** osv.

För namn transkriberade från kinesiska gäller sedan 1979 den s.k.

pinyin-stavningen (t.ex. **Mao Zedong** i stället för *Mao Tse-tung*). Följande namn kan dock fortfarande skrivas enligt den gamla stavningen: **Hongkong, Kanton, Peking, Tibet, Yangtsekiang**.

1.3 Myndighetsnamn

De fullständiga namnen på svenska myndigheter hittar man i Sveriges statskalender (se litteraturlistan). Se också kapitlet om stor och liten bokstav, avsnitt 5.3.

När man ska översätta myndighetsnamn eller titlar till engelska, tyska, franska, spanska, finska eller ryska följer man Utrikes namnbok (se litteraturlistan).

1.4 Några svårstavade ord

abonnera, aggressiv, appell, arbetsam, asymmetrisk, becquerel, bedöma, beslutför, bransch, bredvid, framdeles, frilansa, följaktligen, göt (av *gjuta*), iaktta, intressant, kassett, kolossal, kommitté, kontra, medlemskap, museer, noggrant, numrering, omständig, parallell, pollett, professionell, programmera, proven-salsk (men: **Provence), sköt (av *skjuta*), **Storbritannien, succes-siv, terrass, territoriell, tillfredsställande, öppenhärtig****

En del ord kan stavas på mer än ett sätt. Välj den här stavningen:

konsensus, kvalitet, (mång)fassetterad, reflexion, symtom

2 Att böja ord

2.1 Följ Svenska Akademiens ordlista

Svenska Akademiens ordlista (SAOL) är också norm för hur ord böjs. (Se informationsrutan i litteraturlistan.)

2.2 Plural och bestämd form av vissa ord

2.2.1 Ord på *-ande* och *-ende*

Det heter **ett betänkande**, **flera betänkanden**, men **en studerande**, **flera studerande**. Skillnaden i böjningen har att göra med om ordet är t-ord (ord i neutrum) eller n-ord (ord i utrum, tidigare kallat realgenus), dvs. ord som i bestämd form singular slutar på *-t* respektive *-n*.

T-ord som slutar på *-ande* och *-ende* får pluraländelsen *-n*: **tre förordnanden**, **flera meddelanden**, **många påståenden**. I bestämd form: **de tre förordnandena**.

N-ord som slutar på *-ande* och *-ende* får ingen pluraländelse i obestämd form: **två ordförande** (inte: *två ordföranden*), **några få resande**, **trettio stående**. I bestämd form heter det i singular **ordföranden** och i plural **ordförandena**. (För *studerande*, *resande*, *stående* säger man i bestämd form hellre **den/de studerande** etc.)

12 Att böja ord

2.2.2 Främmande ord på -ium och -eum

Främmande ord som slutar på -ium eller -eum tappar -um när de böjs:

diarium, diariet, diarier, diarierna, (diarie-)
jubileum, jubileet, jubileer, jubileerna, (jubileums-)
medium, mediet, medier (inte: media), medierna, (medie-)
museum, museet, museer, museerna, (musei-)

(Märk dock: kemiska ämnesnamn, t.ex. *kaliumet*.)

2.2.3 Främmande ord på -um

Främmande ord som slutar på -um som föregås av en konsonant, t.ex. *centrum*, böjs helst enligt svenskt mönster:

ett centrum, centrumet, flera centrum, centrumen
ett datum, datumet, flera datum, datumen
ett forum, forumet, flera forum, forumen

Undvik pluraländelsen -a, t.ex. *centra, fora*. Använd aldrig den formen i singular.

2.2.4 Främmande ord på -a

Det finns en grupp främmande ord på -a som alla ursprungligen är pluralformer. En del av dessa är numera singularformer:

kontentan, rekvisitan, narkotikan

Andra är fortfarande oböjliga pluralformer:

alla data, prestanda, stimulantia

En grupp främmande t-ord som slutar på -a, t.ex. *schema*, böjs som andra t-ord som slutar på vokal (*dike, äpple*):

komma, kommat, komman, kommana (kommatecknen)
schema, schemat, scheman, schemana
tema, temat, teman, temana

Grekiska böjningsformer (*kommata, temata*) bör undvikas.

2.2.5 *Demokratin och partiet*

N-ord som slutar på betonad vokal får ändelsen -n i bestämd form singularis: **demokratin** (inte: *demokratien*), **kommittén** (inte: *kommit-téen*). Undantag: namn på vissa akademier, t.ex. **Svenska Akademien**.

T-ord som slutar på betonad vokal får ändelsen -et i bestämd form singularis: **partiet** (inte: *partit*), **kaféet** (inte: *kafét*).

2.2.6 *Helst svensk pluralform på främmande ord*

Det finns en del ord som är svåra att foga in i det svenska böjningssystemet. Det gäller framför allt främmande ord på -o och -y, t.ex. *silo*, *hobby*. Men även ord på -er kan ibland vålla problem, t.ex. *blinker*, *partner*.

I Svenska Akademiens ordlista (SAOL) anges den lämpligaste böjningen enligt det svenska böjningssystemet, t.ex. **silor**, **hobbyer**, **blinkrar**. Ibland är den bästa lösningen att ha samma form i både singular och plural: **en partner**, **flera partner**.

En annan möjlighet är att låta sådana ord ingå i sammansättningar med ord som böjs problemfritt: **blinkljus**, **siloanläggningar**, **radioapparater**, **videoband**.

Undvik att ge främmande ord -s i plural. Pluraländelsen -s kan undantagsvis användas i de lånord som inte är etablerade i allmänspråket och för vilka SAOL inte ger besked om böjning. Det gäller särskilt sådana som också uttalas på engelskt sätt: *tories* (singular: *tory*).

2.2.7 *Vissa geografiska namn*

Ortnamn och namn på länder, landskap och liknande är neutrum singular:

Sverige är neutralt, det upplösta Sovjetunionen, Förenta staterna är rikt

2.2.8 Personbeteckningar som är t-ord

Vissa personbeteckningar är t-ord (neutrum), t.ex. **statsråd, vittne, biträde**. Bestämningar som står precis före ordet böjs också i neutrum: **ett trovärdigt vittne**. Bestämningen får a-form, även om den syftar på en man (se även avsnitt 2.4.1): **det kunniga statsrådet Bengt Olsson**.

Bestämningar som står efter ordet böjs på samma sätt som vid andra personbeteckningar:

Statsrådet var mycket intresserad.

Biträdet blev så nervös att hon skakade.

2.3 Genitivformer

2.3.1 Genitiv med -s

Egennamn bildar genitiv med -s. Det heter alltså:

**Stockholms slott, Uppsalas gator, Örebros vattenförsörjning,
Marie-Louises ansökan, Miloševićs inställning, George Bushs
presidentperiod**

(Inte: *Leksand kyrka, Högdalen centrum*)

2.3.2 Genitiv utan -s

I vissa stående förbindelser används emellertid genitiv utan -s vid ortnamn som slutar på vokal:

Torsby kommun, Malmö stadsteater, Örebro slott

(Märk: *Kalmar domkyrka, Falu rödfärg*, som kommer av äldre genitivformer.)

Namn som slutar på -s, -x eller -z har oförändrad form i genitiv:

Västerås domkyrka, Kalix kommun, Schweiz utrikespolitik

Se även avsnitt 10.12.

2.3.3 Genitiv vid initialförkortningar

Vid initialförkortningar anges genitiv med kolon och -s:

LO:s ordförande, OECD:s rapport, SJ:s personal

Om initialförkortningen slutar på -s, lämnas genitiven omarkerad:

AMS generaldirektör, SIS organisation

Vid initialförkortningar som frånsett begynnelsebokstav skrivs med små bokstäver läggs dock -s direkt till förkortningen:

Unescos program, Frelimos försvar, Natos ledning

Läs mer om förkortningar i avsnitt 8.9.

2.3.4 Genitiv i flerordiga namn

När genitiv-s i namn som består av flera ord fogas till huvudordet (Länsstyrelsens i Kalmar län beslut) uppfattas detta av många som stelt. Sätt hellre genitivmärket i sista ordet i namnet (s.k. gruppgenitiv):

Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut. Men det allra bästa är att formulera om hela frasen: **Ett beslut av Länsstyrelsen i Kalmar län.**

2.4 Adjektiv

2.4.1 Adjektiv på -e eller -a?

Bestämningar till maskulina och feminina ord kan böjas efter genus:

den store mannen, den stora kvinnan

han är den äldste, hon är den yngsta

Ibland är det dock mera oklart vilket kön det är fråga om. Det kan bero på att man helt enkelt inte vet vem som avses. Men det kan också bero på att man med hjälp av exempel försöker beskriva en hel grupp eller en kategori, som kan bestå av såväl kvinnor som män. I dessa fall kan man använda vilken som helst av formerna:

Den ene/a, andre/a, förstnämnde/a läraren

Det är den ansvarige/a chefens uppgift

I författningstext har man under senare tid föredragit a-formen när texten i övrigt varit könsneutralt utformad.

2.4.2 *Sakkunnige eller sakkunniga?*

Heter det *sakkunnige* eller *sakkunniga* Anna Aman, *förtroendevalde* eller *förtroendevalda* Britta Beman? I dessa fall använder man a-formen vid kvinnors titlar och e-formen vid mäns: **sakkunniga Anna Aman, sakkunnige Anders Aman.**

Vid substantiverade adjektiv utan efterföljande huvudord, t.ex. *den bidragsskyldige*, *den sjuke*, används e-formen när det är en man som avses eller när könet inte spelar någon roll. Om det är en kvinna som avses, används a-formen. Samma regler gäller när man väljer mellan pronomen *denne(s)* och *denna(s)* när de används tillbakasyftande.

2.4.3 *Ett rätt barn?*

Adjektiven *flat*, *lat*, *rädd* m.fl. saknar neutrumform. Välj i stället att formulera om, t.ex.:

ett platt yttrande (eller **en flat invändning**)

ett överksamt barn

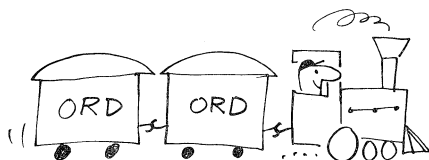
ett skrämt barn eller **ett räddhåget barn**

2.5 Hur vissa ord böjs

En del ord är svåra att böja eller kan böjas på mer än ett sätt. Följande böjning rekommenderas:

ansökan, ansökan (best. f. sing.), **ansökningar, ansöknings-**
besluta, beslutade, beslutat
betala, betalade, betalat (men: **att få betalt**)
center, centret, center, centren
centrum, centrumet, centrum, centrumen
en dollar, flera dollar
euro, euron, 50 euro (om de konkreta mynten eller sedlarna i plu-
ralis: **euror, eurorna**)
en franc, flera franc
en lockout, flera lockouter
lyda, lydde, lytt
massmedium, massmedier, massmedie-
papper, papperet, papper, papperen
partner, partnern, partner, partnerna
personal, personalen (inte: *flera personal*; i så fall: *flera anställda*
eller liknande)
skilja, skiljer, skiljs, skilde, skilt

3 Att bilda ord

3.1 Sammansatta substantiv

3.1.1 Enkla sammansättningar: -s eller inte -s?

Vi har i vårt språk sammansättningar som fogas ihop utan -s, t.ex. *arvskifte*, *daghem*, *årtionde*, *morgontidning*, eller med -s, t.ex. *arvsfond*, *dagsverke*, *årstid*, *kvällstidning*. Äldre sätt att foga samman orden lever kvar i ord som *arvegods*, *byalag*, *hälsovård*, *tideräkning*, *varulager* och många andra. S:et (eller vokalen) kallas fogebokstav. Den del som står före fogen kallas förled och den som står efter efterled.

Den som vill veta om sammansättningen ska ha en fogebokstav eller ej, får svar genom att slå upp ordet i Svenska Akademiens ordlista. Finns det alternativa former i ordlistan, bör man välja den form som har en fogebokstav såvida den inte föregås av *äv*. (även). Fler exempel:

arvsföljd, berggrum, bergskedja, driftsavbrott, rättssäkerhet, sektorsorgan, säsongarbete, tidpunkt, tidsplan

3.1.2 Dubbel förled: i regel med -s

Vid s.k. dubbel förled är huvudregeln att en fogebokstav sätts ut mellan den dubbla förleden och efterleden, t.ex. **sparbanksbok**. Detta -s visar att förleden är *sparbank*, inte *spar*. (Jämför *skolbokshylla* med *skolbokhylla*: den förra är en hylla för skolböcker, den senare en bokhylla i skolan.) Fler exempel:

arbetsgruppsbeslut (men: **gruppbeslut**)

bruksvärdeshyra

glesbygdsstöd

grundlagsparagraf (men: **lagparagraf**)

kärnkraftsavveckling

mervärdesskatt

penningvärdesförsäkring

(Märk dock: **kärnkraftverk**)

3.1.3 *Undantag*

Det finns dock några undantag från regeln i 3.1.2. Ord som slutar på -ande, -ende och -else får inget -s i fogen:

efterlevandepension

närboendeservice

inkallelseorder

Ord som slutar på -s, sj-ljud eller -s plus någon konsonant får av uttalsskäl inte heller något -s i fogen:

sjukhusvård

byggbranschorganisation

högriskföretag, socialtjänstlagen

Man lägger oftast inte till något -s efter förleder som slutar på obetonat -el, -en, -er:

skrivregelsamling, grundvattenvård, statsministerbostad

3.1.4 *Sön- och helgdagar*

I två sammansättningar med identiska efterleder kan man ibland utelämnat den första efterleden och i stället markera den med ett bindestreck, t.ex. **sön- och helgdagar, Central- och Östeuropa** (se också avsnitt 10.7.3).

Man bör däremot inte göra motsvarande förenklingar i en fras där substantivet bara i det ena fallet är en efterled:

Skriv inte

... av tekniska och
marknadsskäl.

Standardiseringen bör
främjas på både nationell
och gemenskapsnivå.

Skriv t.ex.

... av tekniska **skäl** och
marknadsskäl.

**Standardiseringen bör
främjas på både nationell
nivå och gemenskapsnivå.**

3.2 Adjektiv

3.2.1 *Svensk-norsk*

När två adjektiv sätts ihop med bindestreck emellan, bör inte det första adjektivet böjas:

ett finsk-ugriskt språk
ett svensk-norskt avtal
ett ekonomisk-politiskt program

3.2.2 *Parvis*

Adverb som slutar på *-vis* (*jämförelser parvis*) har på sina håll börjat användas som adjektiv, särskilt i myndighetsspråket (*parvisa jämförelser*). En sådan användning är inte felaktig, men den ger intryck av tråkig och onödig jargong. I första hand bör man därför överväga omformuleringar:

Skriv inte

förbundsvisa förhandlingar

försöksvisa beräkningar

myndighetsvisa genomgångar

Skriv t.ex.

förbundsf**örhandlingar**

preliminära beräkningar

genomgång myndighet för myndighet

3.2.3 *Långräckviddig*

Var försiktig med att bilda långa adjektiv eller adverb av fraser, t.ex. långräckviddiga flygplan (med lång räckvidd), rättidigt inkommen ansökan (i rätt tid). Formulera om i stället.

3.3 Dumpning eller dumping?

Vissa engelska lånord som slutar på -ing har en svensk motsvarighet med -ning. Välj formen med -ning:

dopning

dumpning

mobbing

rankning

4 Att välja ord och form

4.1 Innehållet i detta kapitel

I detta kapitel ges råd om ord vars böjning eller bruk ofta vållar tvekan samt råd i vissa stilfrågor.

Avsnitten behandlar

verb: tager/tar, skall/ska, överensstämma/stämma överens, upphäva/häva upp, finnes/finns, minska/minska ned, förhyra/hyra, dubbel supinum och dubbel passiv

substantiv: ”nakna” substantiv, ”skrytfenor”, titlar, konungen/kungen

pronomen: han/hon, man, som/vilken/där, vilket/något som, vars, Du/Ni, dess

adverb: bara/endast/blott, inte/icke/ej, härom/om detta

prepositioner: angående/om

konjunktioner: och/eller, samt

ordföljd: några meningsbyggnadsfrågor

4.2 Verb

4.2.1 Tager/tar

Det finns några vanliga verb som har både en längre och en kortare form: *draga/dra, giva/ge, taga/ta* m.fl. I regel används numera de kortare formerna: **dra, drar; ge, ger (givit/gett); ta, tar**. De kortare formerna används också i sammansatta verb: **iakta, uppdra**. (Men skriv inte *motta* eller *utta*; lös hellre upp sammansättningen, se avsnitt 4.2.3.)

I fråga om *sade/sa* och *lade/la* rekommenderas den längre formen. Undantag är sådana sammanhang där man vill återge talspråk eller där en ledigare stil passar in.

4.2.2 Skall/ska

Formen *skall* används hellre än *ska* i beslut, föreskrifter och andra formella offentliga texter. I rapporter, broschyrer och andra, mindre formella texter går det bra att välja *ska*.

4.2.3 Överensstämma/stämma överens

Många verb kan – utan betydelseskillnad – vara både fast sammansatta, t.ex. *överensstämma*, *upphetta*, och löst sammansatta, t.ex. *stämma överens*, *hetta upp*. Språket blir ofta ledigare om man väljer de lösa sammansättningarna:

Skriv inte

Banken tillser att värdepapperen registreras.

Avfallet skall bortforslas.

Vi mottager/mottar ansökningarna.

Skriv hellre

Banken ser till att värdepapperen registreras.

Avfallet skall forslas bort.

Vi tar emot ansökningarna.

4.2.4 Upphäva/häva upp

Hos en del verb finns en betydelseskillnad mellan den lösa och den fasta sammansättningen: att *häva upp* sin röst och att *upphäva* en författning. Skillnaden är ofta den att den lösa sammansättningen är mer konkret, den fasta mer abstrakt. Jämför också *bryta av* grenen – *avbryta* förhandlingarna. I vissa fall är formerna alltså inte utbytbara.

4.2.5 Finnes/finns

De korta verbformerna **behövs**, **finns**, **förs**, **görs**, **krävs**, **sägs** m.fl. bör användas i stället för de längre *behöves*, *finnes* etc. Ändelsen -es i presens används bara på verb vars stam slutar på -s: **belyses**, **fryses**, **läses**, **löses**.

Märk att *syns* inte betyder detsamma som *synes*: ”Häriifrån *syns* allting.” ”Allt är inte vad det *synes* vara.”

4.2.6 Minska/minska ned

Inbland ser man exempel på att vissa verb förstärks med ett onödigt adverb: *borteliminera*, minska *ned*, starta *upp*, summera *upp*, öppna *upp*. Undvik sådana s.k. tautologier ("tårta på tårta").

4.2.7 Förhyra/hyra

Efter mönster från tyskan inleds en del verb med en förstavelse: *bibehålla*, *befrämja*, *erfordra*, *förhyra*, *försälja*, trots att det i svenskan finns synonyma verb som är kortare. Oftast kan man använda den kortare formen: **behålla**, **hyra**, **sälja** etc. (Märk dock att en del verb kan få en annan betydelsenyans med prefixet: *ändra* – *förändra*, *döva* – *bedöva*.)

4.2.8 Dubbelt supinum (kunnat gjort)

Ett verb som följer efter en supinumform får infinitivform: **Under den förutsättningen hade föreningen kunnat få bidrag.**

Undvik s.k. dubbelt supinum. Skriv alltså inte: "Under den förutsättningen hade föreningen *kunnat fått* bidrag."

4.2.9 Dubbel passiv

En mening med två passiva verb i rad (s-passiv) blir svårläst. Undvik de dubbla passiverna genom att antingen göra det första verbet aktivt eller göra om den andra s-passiven till bli-passiv eller liknande.

Skriv inte

Ett folkhälsoinstitut föreslås
inrättas . . .

Miljövänliga varor avses
framställas . . .

Skriv t.ex.

**Regeringen föreslår att ett folk-
hälsoinstitut inrättas . . .**

**Miljövänliga varor avses bli
framställda . . .**

4.3 Substantiv

4.3.1 Undvik det onormala bruket av " nakna " substantiv

Så kallade nakna substantiv, dvs. oböjda substantiv i singularis utan bestämd eller obestämd artikel, har varit vanliga i författningstext i generell betydelse. De nakna substantiven bör – också i författningstext – undvikas där de strider mot språkbruket i vanlig sakprosa.

Skriv inte

Lämnar hyresgäst lägenhet eller del därav . . .

AMS prövar ärende om utjämningsbidrag.

Myndighet som utfärdar tjänstekort skall . . .

Stämpelkort skall lämnas av fordonsägare i samband med att fordon upphör att vara kilometerskattepliktigt av annan anledning än avställning.

Skriv t.ex.

Lämnar hyresgästen *sin* lägenhet eller *en* del av den . . .

AMS prövar ärenden om utjämningsbidrag.

Varje myndighet som utfärdar tjänstekort skall . . .

Stämpelkortet skall lämnas av fordonsägaren i samband med att fordonet upphör att vara kilometerskattepliktigt av *någon* annan anledning än avställning.

4.3.2 Följ det normala bruket av " nakna " substantiv

Det finns särskilda fall då den nakna formen är den normala:

Uppräkningar: **Ta med ordbok, papper och penna**

Ämnesnamn: **Sverige exporterar järnmalm**

Yrkesbeteckningar: **Han är lärare**

Vissa fasta fraser med verb, t.ex.: **lämna bidrag, ta ut avgift, betala ersättning, hålla förhör, köra bil, jaga älg**

Vissa uttryck som motsvarar ett sammansatt substantiv, t.ex.: **beslut av hovrätt** (hovrättsbeslut), **förbud mot nybyggnad** (nybyggnadsförbud).

Definitioner: **Med aktie menas ...**

4.3.3 Räv(ar) med lång(a) svans(ar)

I vissa fraser kan flera saker (rävar) vara relaterade till var sin annan sak (de har var sin svans). Särskilt vid beteckningar på delar eller tillbehör som det naturligen bara finns en eller ett av till varje huvudord är singular den vanligaste formen:

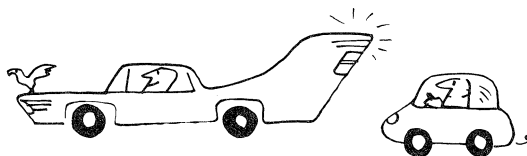
Bilar med motorn bak . . .

Många har riskerat sitt liv där borta.

Lag om arrendatorers rätt att friköpa arrendestället.

4.3.4 Förlängningar (skrytfenor)

Många gånger förlängs ord i onödan med efterleder av typen -insatser, -åtgärder, -verksamhet. Använd det kortare uttrycket och skriv hellre **marknadsföring** (i stället för marknadsföringsinsatser), **information** (i stället för informationsåtgärder) och **forskning** (i stället för forskningsverksamhet).

4.3.5 Titlar

De flesta titlar skrivs i bestämd form. Om man är osäker och inte behöver vara så formell, kan man skriva alla titlar i bestämd form. De viktigare undantagen från huvudregeln om bestämd form är annars följande:

Använd obestämd form i titlar som

- a) fungerar som tilltal tillsammans med namnet, t.ex. **doktor (kapten, professor, rektor) Larsson**
- b) förkortningar av examenstitlar, t.ex. **jur.kand., tekn.dr, pol.mag.**

4.3.6 Konungen eller kungen?

Formen *konungen* (eller *Konungen*) kan oftast med fördel ersättas med **kungen**. Det gäller också i sammansättningar, t.ex. **kungahuset**.

Kunglig(a) måste inte längre förkortas utan bör skrivas ut, t.ex. **kungliga hov- och slottsstaterna**.

4.4 Pronomen

4.4.1 Han eller hon

I många texter, särskilt författningstexter, användes tidigare *alltid* pronomenet *han* (och den maskulina ändelsen -e) när man syftade på båda könen: ”Om den skattskyldige vill begära omprövning, skall *han* göra detta skriftligt.” Det är fortfarande användbart när man avser både män och kvinnor eller där substantivet är en abstraktion, t.ex. *arbetsgivaren, lagstiftaren*.

I texter där man måste skilja på könen (t.ex. i en text om makar) eller i texter som man vill göra helt könsneutrala väljer man lämpligen något eller några av följande sätt:

- **han eller hon** (inte *han/hon*)
- upprepning av huvudordet
- omskrivning med plural eller könsneutrala substantiv

Ibland olämpligt

Om föräldrarna har gett till känna vem de önskar till förmyndare, skall han förordnas, om han inte är olämplig.

Om en nämnd uppdrar åt en förvaltningschef att fatta beslut, får nämnden medge att denne i sin tur . . .

Den som inte är svensk medborgare har rösträtt bara om han har varit folkbokförd i . . .

Skriv t.ex.

Om föräldrarna har gett till känna vem de önskar till förmyndare, skall denna person förordnas om han eller hon inte är olämplig.

Om en nämnd uppdrar åt en förvaltningschef att fatta beslut, får nämnden medge att förvaltningschefen i sin tur . . .

Utländska medborgare har rösträtt bara om de har varit folkbokförda i . . .

4.4.2 *Man*

Pronomenet *man* kan användas oftare i offentliga texter än vad som hittills varit brukligt. *Man* är ofta att föredra framför passiva uttrycksätt om agenten är obestämd. Med hjälp av ett *man* kan ordföljden ibland göras naturligare. *Man* får dock inte syfta på olika personer eller grupper i samma textavsnitt.

Skriv inte

Utredningen ansåg att i första hand en praktisk lösning borde sökas.

Skriv t.ex.

Utredningen ansåg att man i första hand borde söka en praktisk lösning.

4.4.3 *Som/vilken/där*

I valet mellan *som* och *vilken* (*vilket*, *vilka*) väljs i första hand *som*:

Kommunstyrelsen kan delas in i sektioner, som (hellre än *vilka*) motsvarar riksdagens utskott.

Ibland inleds den s.k. relativsatsen med en preposition, t.ex. *till vilken*, *om vilket*, *för vilka*. Ett alternativ är att även här välja *som* och flytta prepositionen sist i satsen. **Den hyresgäst som hyresrätten överlätits till . . .**

Ibland kan man i stället använda *där*, t.ex.: **Avtal där avlöningsförmånerna bestäms . . .**

4.4.4 Vilket/något som

Vilket (eller *något som*) används när pronomenet syftar på en hel sats:

Regeringen får fastställa en särskild grund för beräkningen, vilket i praktiken har förlängt beräkningsperioden.

Man kan också gärna dela upp meningen i två:

Regeringen får fastställa en särskild grund för beräkningen. Detta har i praktiken förlängt beräkningsperioden.

4.4.5 Vars

Märk att *vars*, liksom *som*, kan användas med syftning på flera personer eller företeelser:

Det gäller främst sådana företag vars lagringskyldighet upphör.

4.4.6 Du/Ni

Det är nästan omöjligt att ge enkla regler för valet av tilltalsord i offentliga texter (beslut, officiella brev, information etc.).

Myndigheter kan välja *du* (hellre än *Du*) eller *Ni* i beslut och liknande skrivelser till en enskild medborgare. När myndigheten riktar sig till flera, kan man välja tilltalet *ni* (om var och en skulle tilltalas med *du*) eller *Ni* (om var och en skulle tilltalas med *Ni*). Till juridiska personer kan man också skriva *Ni* eller *ni*.

I allmän information riktad till en stor grupp medborgare är tilltalet numera i regel *du*.

4.4.7 Dess

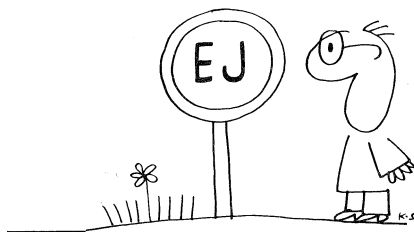
Pronomenet *dess* är genitiv av *den/det*. Därför kan *dess* aldrig syfta på flertal (plural).

Exempel: **Är vi datorernas herrar eller deras (inte: *dess*) tjänare? Företagen och deras affärer.**

4.5 Adverb

4.5.1 Bara/endast/blott

Adverbet *bara* tillhör inte bara talspråket. Det används också i författningstext, där det gör ett ledigare intryck än *endast*. *Blott* bör undvikas.

4.5.2 Inte/icke/ej

Inte är den normala negationen i sakprosa. *Ej* passar i sammanhang där korthet är av extra stort värde, t.ex. på skyltar och i rubriker: **Ej i trafik**. *Ej* är också vanligt i frasen . . . **eller ej**.

Icke används i vissa förbindelser där negerande prefix (o-, miss-, in-m.fl.) inte går att använda, t.ex. en *icke bofast* markägare. Oftast skriver man ihop uttrycket, ibland med bindestreck emellan för tydlighetens skull:

icke-spridningsavtal (ickespridningsavtal)

anhängare av icke-våld

icke-industriell produktion

icke-kommersiell verksamhet

4.5.3 Härom/om detta

Det finns en grupp adverb sammansatta med där-, här- eller var-: *därvidlag*, *därur*, *härutinnan*, *häri*, *varibland*, *varom* och liknande. De gör ofta ett stelt intryck och bör ersättas med andra uttryck.

Skriv inte

Som ett resultat *härav* uppdrog regeringen åt . . .

I Stockholm pågår *därtill* försök med . . .

Härvid åsyftas . . .

Skriv t.ex.

Som ett resultat av detta uppdrog regeringen åt . . .

I Stockholm pågår dessutom försök med . . .

Detta gäller/Dessa är . . .

(beror på sammanhanget)

Vissa av där- och var-sammansättningarna är dock vanliga i allmänt språkbruk och kan gärna användas:

därför, därifrån, därigenom, därmed, varav

4.6 Prepositioner

4.6.1 *Ta hjälp av ordböcker*

Olika slag av samband eller relationer uttrycks med hjälp av prepositioner: *i, av, på, för, med, till*. Ibland är relationen inte så tydlig och det kan vara svårt att välja preposition. Hjälp kan man få t.ex. i Svensk handordbok eller Svensk ordbok (se litteraturlistan).

4.6.2 *Angående/om*

Använd aldrig långa prepositioner eller prepositionsliknande uttryck: *angående, beträffande, vad avser, rörande, i anslutning till, i samband med, såvitt avser* m.fl. när det finns en enkel preposition som fungerar på samma sätt:

Skriv inte

I ärenden *angående* bevisupptagning . . .

Länsstyrelsens yttrande *i fråga om* . . .

Ett tillståndsbevis *rörande* vapnet skall omedelbart . . .

Skriv t.ex.

I ärenden om bevisupptagning . . .

Länsstyrelsens yttrande över/om . . .

Ett tillståndsbevis för vapnet skall omedelbart . . .

Skriv inte

Lagen skall tillämpas *i fråga om* andra varor . . .

Skriv t.ex.

Lagen skall tillämpas på andra varor . . .

Ibland är det lämpligare att ersätta den långa prepositionen med en som-sats eller någon annan omskrivning:

Skriv inte

I registret skall man anteckna beslut eller åtgärder *rörande* inmutade områden.

Skriv t.ex.

I registret skall man anteckna beslut eller åtgärder som rör/gäller inmutade områden.

Uppgifter i ansökan *rörande* faktiska förhållanden skall den sökande lämna på heder och samvete.

Sådana uppgifter i ansökan som rör faktiska förhållanden skall den sökande lämna på heder och samvete.

Inträffar någon förändring *be-
träffande* tidpunkten, skall . . .

Om tidpunkten ändras, skall . . .

4.7 Konjunktioner

4.7.1 Och/eller

Uttrycket *och/eller* bör undvikas; normalt räcker det med **eller**. Om man särskilt behöver markera att det är fråga om "a eller b eller båda", bör man skriva det uttryckligen:

folkbiblioteket eller företagsbiblioteket eller båda

Använd inte *respektive* när det går lika bra med *eller*.

4.7.2 Samt

Samt bör inte användas när det går lika bra med **och** (och det gör det nästan alltid). *Samt* kan vara motiverat när en bestämning inte hör till alla leden:

Fiske är under denna period förbjudet i Vänern, Vättern och Hjälmarén samt i Storsjön i Jämtland. (Genom att upprepa prepositionen *i* gör man meningen ännu mer lättöläst.)

4.8 Ordföljd

4.8.1 Placeringen av ytterligare och till

Till och ytterligare får ibland en olämplig placering:

Skriv inte

en ytterligare anledning
ett till barn

Skriv i stället

**ytterligare en anledning
ett barn till**

4.8.2 Placeringen av bara, endast, inte, åtminstone m.fl.

Var noga med att placera negerande och inskränkande adverb så, att meningen får den betydelse som avses. ”Vaktmästeriet ska bara kopiera åt informationsenheten” kan tolkas som att vaktmästeriet inte ska göra några andra uppgifter åt den enheten. ”Vaktmästeriet ska kopiera bara åt informationsenheten” betyder i stället att informationsenheten är den enda enhet som får hjälp av vaktmästeriet med kopiering.

I formella texter, t.ex. författningstexter, måste man placera adverbet så, att inga missförstånd uppstår.

I många andra fall är risken för missförstånd så liten att det är bättre att använda sig av en ledigare ordföljd.

Onödigt stelt

Det är kanske praktiskt att sekreteraren skriver bara årsmötesprotokoll.

Skriv i stället

Det är kanske praktiskt att sekreteraren bara skriver årsmötesprotokoll.

Det är ofta olämpligt att placera adverbet mellan en preposition och dess huvudord:

Skriv inte

Detta är en vanlig företeelse inom åtminstone Södermanlands län.

Skriv t.ex.

Detta är en vanlig företeelse åtminstone inom Södermanlands län.

4.8.3 Sätt subjektet på rätt plats

Om subjektet inte står på sin normala plats, får meningen en stel ordföljd. Vid vissa verb går det bra att i stället sätta in *det*. I andra fall kan man helt enkelt ändra ordföljden.

Skriv inte

Vid prislappen skall finnas en varudeklaration.

För den uppgiften bör tillkallas en särskild utredare.

Skriv t.ex.

Vid prislappen skall det finnas en varudeklaration.

För den uppgiften bör en särskild utredare tillkallas.

4.8.4 Lägg långa bestämmingar efter huvudordet

Ett annat exempel på onaturlig ordföljd är när långa och komplicerade bestämmingar läggs före sitt huvudord i stället för efter.

Skriv inte

Det framgick av en till chefen för Finansdepartementet riktad skrivelse.

Skriv t.ex.

Det framgick av en skrivelse till chefen för Finansdepartementet.

4.8.5 Rätt ordföljd i att-satser

Det är vanligt att man felaktigt använder huvudsatsordföljd i att-satser, när man återger vad någon sagt i en text. Efter verb som *anser*, *tycker*, *anför*, *föreslår*, *förordar* följt av *att* händer det att man skriver av den refererade textens huvudsatser och glömmer att referatet ska ha bisats i stället för huvudsatsform.

Källa

Vårt förslag: Den som har begått ett trafikbrott skall inte få tillbaka sitt körkort förrän . . .

När texten ovan ska refereras,
skriv inte

Kommittén föreslår att den som har begått ett trafikbrott skall inte få tillbaka sitt körkort förrän . . .

skriv i stället

Kommittén föreslår att den som har begått ett trafikbrott inte skall få tillbaka sitt körkort förrän . . .

Märk dock att huvudsatsordföljd är accepterad och att föredra, om en annan bisats följer direkt på att-satsens *att*.

Lagutskottet ansåg att även om förslagen kommer att innebära betydande förbättringar, (så) finns det skäl att överväga . . .

5 Stor eller liten bokstav?

5.1 Allmänna regler

5.1.1 *Ny mening*

En ny mening börjar med stor bokstav. Undantag görs om meningen börjar med ett namn av typen **von Rosen, de Gaulle, al-Ahram** eller förkortningar och beteckningar, som **dB, pH, kHz, k-värde**. En sådan inledning av meningen bör helst undvikas.

5.1.2 *Efter kolon*

Stor bokstav används i direkt anföring efter kolon.

Svaret kom direkt: "Vi har gjort ett misstag."

När det efter kolon följer en ofullständig mening som är en uppräknings-, exemplifierings- eller förklaringsmening används liten bokstav.

Endast två enheter har svarat på enkäten: administrationsenheten och informationsbyrån.

5.1.3 *I egennamn och beteckningar*

Egennamn skrivs med stor begynnelsebokstav. Om flera ord ingår i namnet, ska bara det första ordet ha stor bokstav.

Beteckningar för art, sort, slag etc. skrivs med liten bokstav.

Detta är grundreglerna. Avvikelserna är dock många och det finns skäl att varna för ett överdrivet bruk av stor begynnelsebokstav, särskilt i ord där namnkaraktären kan ifrågasättas. I avsnitt 5.2–5.7 anges hur olika kategorier av namn och beteckningar skrivs. För att hitta rätt kan det vara enklast att slå i ord- och sakregistret längst bak. För att ta reda på myndigheters namn är Sveriges statskalender ett bra hjälpmedel (se litteraturlistan).

5.2 Personnamn, geografiska namn och andra ord där ett sådant namn ingår

5.2.1 *Stor bokstav används i:*

- a) personnamn: **Erik, Karl-Bertil, Karl den store, Svensson**; även personnamn i böjd form: **Anderssöner, Wallenbergare** (jämför också avsnitt 5.2.2 a)
- b) geografiska namn: **Abisko nationalpark, Bergslagen** (men: **Västmanlands bergslag**), **Socialistiska republiken Vietnam, Fyråsån, Förenta staterna, Göta kanal, MalMBERGET, Norden, Persiska viken, Svarta havet, Sverige, Västbanken** (men: **västkusten, västvärlden, öststaterna**) (jämför också avsnitt 5.2.2 b)

- c) sammansättningar när efterleden är ett geografiskt namn: **Mellansverige, Storstockholm, Sydamerika** (jämför också avsnitt 5.2.2 c)
- d) namn på gator, stadsdelar, transportleder etc. liksom sammansättningar med sådana namn: **Djurgården, Gamla stan, Skansen, Rensstiernas gata, Storgatan, Täby centrum, Södra stambanan, Inlandsbanan, Hötorgsskrapor** (jämför också avsnitt 5.2.2 d)
- e) sammansättningar där förleden är ett personnamn eller ett geografiskt namn: **Berlinmuren, Enköpingsbanan, Europarådet, Frödingdikter, Hitlertiden, Marshallplanen, Mozartinspirerad, New Yorktidning** (jämför avsnitt 10.7.1), **Norrlandsfrågan, Romfördraget, Stockholmsområdet** (även **Storstockholmstrafiken** och motsvarande ord med ett geografiskt namn som mellanled), **Östersjötrafik** (jämför också avsnitt 5.2.3 b)

- f) tillfälligt bildade adjektiv som är avledda av personnamn och svarar på frågan "Vems?": **den Fälldinska energipolitiken, de Åmanska trygghetslagarna** (jämför också avsnitt 5.2.3 f)

5.2.2 *Stor bokstav används även i andra ord än det första enligt följande:*

- a) i flerordiga namn där det andra ordet är ett tillnamn eller i sammansatta namn när efterleden är ett personnamn (bindestreck emellan): **Johannes Döparen, Jack Uppskäraren, Blot-Sven, Mora-Nisse**
- b) i geografiska namn om det andra ordet redan i sig är eller kan vara ett namn: **Främre Orienten, Mindre Asien, Norra Kvarken, Vilda Västern**
- c) *undantagsvis* i vissa tillfälliga sammansättningar: **Fritids-Sverige, Sommar-Dalarna** (jämför också avsnitt 5.2.1 c)
- d) i gatunamn som inleds med Gamla, Nya, Stora, Lilla, Norra, Södra osv. när det andra ordet i sig är ett självständigt namn: **Stora Nygatan, Västra Bangatan** (men: *Stora torget*, jämför avsnitt 5.2.1 d)
- e) i sammandragning av namn: **Central- och Östeuropa**

5.2.3 *Liten bokstav används i:*

- a) substantiv som består av ett namn som har förlorat sin karaktär av egennamn och används som beteckningar (för art, sort, slag etc.): **gorgonzola, jersey, krösus, labrador, madeira, quisling, rugby, röntgen, ångström** (men: **13 grader Celsius, 6,5 på Richterskalan**)
- b) sammansatta substantiv och adjektiv när förleden består av ett namn som har förlorat sin karaktär av egennamn och blivit en beteckning eller ingår i ett artnamn: **dieseldriven, falukorv, hötorgskonst, luciafirande, plimsollmärke, vichyvatten; gotlandsruss, ölandstok**
- c) substantiv som är avledda av namn: **darwinist, kalmarit, göteborgare, swedenborgare**
- d) andra substantiv som är beteckningar på invånare i städer eller länder eller på etniska grupper: **bulgarienturk, kosovoalban, lundabo, malmöbo**
- e) adjektiv som är avledda av geografiska namn: **finländsk, stockholm**

- f) adjektiv som är avledda av personnamn och svarar på frågan ”Vad för slags?” (betecknar art, sort, slag etc.): **galvaniska element, den lutherska tron** (jämför också avsnitt 5.2.1 f)

5.3 Statliga och kommunala myndigheter (även avdelningar och enheter inom dessa)

5.3.1 *Stor bokstav används i:*

- a) namn på centrala verk och andra myndigheter som har hela landet som sitt verksamhetsområde:
- (enordiga) **Boverket, Datainspektionen, Folkkräftsdelegationen, Försvarsmakten** (men: *den svenska försvarsmakten*), **Justitiedepartementet, Kammarkollegiet, Konjunkturinstitutet, Regeringskansliet, Riksdagsbiblioteket, Riksgäldskontoret, Socialstyrelsen, Transplantationsutredningen, Utrikesnämnden**
 - (flerordiga) **Brottsförebyggande rådet, Högsta domstolen, Patent- och registreringsverket, Statens jordbruksverk, Statens järnvägar, Sveriges geologiska undersökning, Utredningen om sjukförsäkringen**, (märk: **1999 års författningsutredning**)
- b) vanliga kortformer av sådana namn: **Haverikommissionen, Jordbruksverket, Patentverket, Riksbanken**
- c) myndigheter vars namn är en personbeteckning: **Justitiekanslern, Konsumentombudsmannen, Riksdagens ombudsmän, Riksdagens revisorer**
- d) fullständiga namn på domstolar samt regionala och lokala myndigheter, nämnder, institutioner m.fl.: **Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Länsstyrelsen i Hallands län, Polismyn-**

digheten i Vilhelmina, Byggnadsnämnden i Malmö, Kommunstyrelsen i Vallentuna (märk: stor bokstav även i vissa geografiska uttryck, t.ex. **Hovrätten för Övre Norrland, Norra Smålands regemente**)

5.3.2 Liten bokstav används i:

- a) vissa funktionsbeteckningar: **polisen, posten** (däremot som namn eller som kortformer med namnkaraktär: **Polisen, Posten**)
Jämför: ”Det dröjde bara någon minut tills polisen var på plats.”
”Sök dig till Polisen.”
- b) personbeteckningar som sammanfaller med namnet på myndigheten (bara när man talar om personen, dvs. oftast när man återger vad personen har sagt eller när man använder beteckningen som en titel före namnet): **justitiekanslern, konsumentombudsmannen, riksåklagaren**
- c) kortformer av domstolar, centrala, regionala och lokala myndigheter, nämnder m.fl., när de inte har karaktär av namn: **departementet, fritidsnämnden, försäkringskassan, förvaltningen, hovrätten, institutet, kommissionen, kommittén, kommunfullmäktige, länsstyrelsen, nämnden, rådet, skattemyndigheten, styrelsen, tingsrätten, utredningen, utskottet, verket** etc.
- d) **regeringen, riksdagen**
- e) namn på avdelningar och enheter inom myndigheter m.fl.: **driftsavdelningen, informationsbyrån, institutionen för lingvistik, internationella sekretariatet, konstitutionsutskottet, planeringsenheten, säkerhetssektionen, tekniska byrån**
- f) sammansättningar med myndighets- och partinamn: **riksbankschefen, lagrådsremiss, centerpartimotion, folkpartiledaren**

Jämför också vad som står i rutan på nästa sida om namn i allmänhet och myndigheters namn i synnerhet.

Vad är ett namn – och hur ska det skrivas?

Personnamnets uppgift är att smidigt peka ut en individ. I familjen räcker det med förnamnet för att man alltid ska veta vem som avses. Går man utanför familjen behövs det något tillägg, t.ex. ett efternamn, för att entydigt identifiera en person.

Gränsen mellan namn och vanliga substantiv är dock flytande. Namnen är nämligen ursprungligen beskrivande substantiv. Vi anar det när vi ser namn som Björn och Sten. Den som heter Sofia får veta att namnet ursprungligen är grekiskt och betyder "den visa".

Hur är det då med myndighetsnamnen, som normalt byggs upp av vanliga substantiv? Det är lätt att enas om att Statens räddningsverk, eller kortformen Räddningsverket, är ett namn, eftersom det entydigt pekar ut samma "individ" var det än nämns i landet. Detsamma gäller alla centrala myndigheter och sådana institutioner som det bara finns en av i landet. Svårare är det med våra regionala och kommunala organ. Men trots det kan nog de flesta enas om att "Länsstyrelsen i Uppsala län" kan fungera som ett namn på

samma sätt som Statens räddningsverk och därför kan skrivas med stor bokstav.

Mer problematiska är kortformerna av regionala och kommunala organ, t.ex. länsstyrelsen. Sådana substantiv är så allmänna att de kan peka ut en individ bara i "familjesituationen" eller om det fullständiga namnet har nämnts tidigare i sammanhanget.

Det är därför naturligt att sådana kortformer skrivs olika beroende på vem som talar, beroende på perspektivet. I det egna länet och hos myndigheten själv faller det sig naturligt att skriva Länsstyrelsen med stor begynnelsebokstav. Går vi utanför det egna länet, t.ex. till Regeringskansliet, ändras perspektivet. I en remissammanställning nämns flera länsstyrelser. Det är där naturligt att skriva länsstyrelsen/länsstyrelserna med liten bokstav när man syftar tillbaka på de länsstyrelser som tidigare nämnts med fullständiga namn. Ännu allmänare kortformer, som verket, domstolen, nämnden, rådet, kommissionen, akademien, bör aldrig skrivas med stor bokstav.

5.4 Företag, organisationer, föreningar, partier, sjukhus, skolor, museer, tidningar, offentliga byggnader

Av artighetsskäl bör man försöka följa det skrivsätt som används inom företaget, organisationen etc., i synnerhet när det framgår av tillgängliga handlingar eller annars är känt.

Om det skulle kosta alltför mycken tid och möda att ta reda på skrivsättet eller om det är ett nytt namn som ska bildas, följer man följande huvudregel för sådana namn.

5.4.1 *Huvudregeln är att namnet ska ha stor begynnelsebokstav, men bara i första ordet i flerordiga namn:*

Centralen, Feskekyrkan, Folkpartiets kvinnoförbund, Förenade nationerna, Höghskolan i Kalmar, Karolinska sjukhuset, Nordiska museet, Moderata samlingspartiet, Operan, Riksdagshuset (men: *kanslihuset*), **Röda korset, Socialdemokraterna, Stadshuset**

5.4.2 *Stor bokstav används även i andra ord än det första i namn som inleds med Föreningen, Sällskapet eller liknande, om inte detta ord följs av en preposition:*

Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv, Sällskapet Länkarna (men: **Föreningen för arbetarskydd**)

5.4.3 *Om man av artighetsskäl följer företagets, organisationens etc. skrivsätt, kommer en del namn naturligtvis att avvika från huvudregeln:*

AB Hägglund och Söner, Post- och Inrikes Tidningar, Stockholm Energi, Svenska Akademien, Svenska Tobaks AB, Sveriges Radio

Däremot bör man i löptext inte följa t.ex. företagslogotypers stavning om de bryter mot normalt bruk av stor och liten bokstav eller mot normal ordbildning: *adidas, FöreningsSparbanken, Företags Service, SverigeDirekt, WASA*. Skriv i stället **Adidas, FöreningsSparbanken, Företagsservice, Sverige Direkt, Wasa**.

5.4.4 *Sammanställningar där den första leden är ett företagsnamn, produktnamn eller liknande som har kvar sin namnkaraktär bör skrivas med stor begynnelsebokstav:*

Internetadress, Rixlexabonnemang, Stadshypoteksaktier, Systembolagsbutiker, Windowsbaserad

5.5 Namn på EU- och EG-organ

Viktiga EU- och EG-organ har officiella svenska namn med förkortningar och kortformer.

Utförligare skrivregler än de som ges här finns i Statsrådsberedningens PM 1996:4 Redaktionella och språkliga frågor i EU-arbetet samt i Publikationshandboken. Se litteraturlistan.

Europeiska unionen (EU). Kortform: **unionen**. Inte: *den Europeiska unionen*.

Europeiska unionens råd. Kortform: **rådet** och ibland men inte i författningstext **ministerrådet**.

Europeiska gemenskaperna (EG). Används i formella sammanhang om alla gemenskaperna, t.ex. i författningstext. Kortform: **gemenskaperna**.

Europeiska gemenskapen (EG). Kortform: **gemenskapen**, som ibland också används om EKSG respektive Euratom. Före den 1 november 1993 var namnet Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG). Använd gärna förkortningen EG. Då slipper man välja mellan gemenskaperna och gemenskapen.

Europeiska kol- och stål gemenskapen (EKSG). Tidigare användes den franska förkortningen CECA.

Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom).

Europeiska gemenskapernas kommission (används i rättsakter) eller **Europeiska kommissionen** (kortform som används som officiellt namn i icke-juridiska sammanhang). Kortform: **kommissionen** och ibland men inte i författningstext **EG-kommissionen**.

Europaparlamentet. Inte: *EU-parlamentet*, däremot beskrivande: *EU:s parlament*. Kortform: **parlamentet**.

Ekonomiska och sociala kommittén (ESK).

Europeiska rådet. Observera: Europeiska rådet består av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer samt kommissionens ordförande. Det är alltså inte detsamma som Europeiska unionens råd, inte heller detsamma som Europarådet, som inte är ett EU-organ.

Europeiska gemenskapernas domstol. Kortform: **domstolen** eller **EG-domstolen**. Inte: *EU-domstolen*, däremot beskrivande: *EU:s domstol*.

Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt. Kortform: **EG:s förstainstansrätt** eller **förstainstansrätten**.

Europeiska revisionsrätten. Kortform: **revisionsrätten**.

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Inte: *EES-området*.

5.6 Titlar på böcker, betänkanden m.m.

5.6.1 Titlar som skrivs med stor begynnelsebokstav

Titlar på böcker, skrifter, betänkanden, skådespel och liknande skrivs med stor bokstav bara i första ordet: **Demokrati och makt i Sverige, En midsommarnattsdröm, Röda rummet, Svensk handordbok, Varannan damernas**.

För tydlighetens skull kan sådana namn vid behov omges med citattecken eller kursiveras.

EG:s grundfördrag skrivs i rättsakterna med stor begynnelsebokstav på första ordet. Exempel, med kortform inom parentes: **Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget)**.

5.6.2 Titlar som skrivs med liten begynnelsebokstav

Namn på lagar och andra författningar skrivs med liten begynnelsebokstav.

Även namn eller beteckningar på EG:s förordningar, direktiv och beslut inleds med liten bokstav. Detsamma gäller för konventioner, traktater och liknande. (Om titeln inleds med ett egennamn, får den dock stor begynnelsebokstav: *Luganokonventionen*.)

5.7 Namn på engelska, tyska eller franska

Engelskspråkiga namn skrivs med stor bokstav i varje huvudord: **Amnesty International, Economic Commission for Asia, International Monetary Fund** (men i översättning: **Internationella valutafonden**).

Tyskspråkiga namn har alltid stor bokstav i substantiven. I namn på bl.a. myndigheter skrivs ofta även adjektiven med stor begynnelsebokstav, medan övriga ord skrivs med liten begynnelsebokstav: **Institut für Auswärtige Politik, Europäischer Fonds für regionale Entwicklung**.

I franskspråkiga namn följer man i stort sett de svenska reglerna, dvs. stor begynnelsebokstav i regel bara i första ordet: **Administration nationale de l'immigration, Fonds européen de développement régional**.

6 Avstavning

6.1 Avstava inte i onödan

Den enklaste tumregeln för avstavning är följande: Undvik helt enkelt att avstava, om det inte är absolut nödvändigt. Avstavning innebär i regel ett visst hinder i läsningen. Undvik särskilt att avstava korta ord. Det gör inget om högermarginalen blir lite ojämn. För texter som skrivs med rak högermarginal är det dock ofta nödvändigt med avstavningar för att ordmellanrummen inte ska bli för stora.

Hur ord avstavas är en rent praktisk angelägenhet. Det gäller att ta hänsyn till tydligheten, så att läsaren inte blir missledd genom en olämplig uppdelning av ordet (protes-tanter, urin-vånare). Självfallet bör man undvika fula eller löjeväckande avstavningar, sådana som alltför ofta uppstår vid automatisk avstavning. Gör därför alltid en snabbkontroll av datorns avstavningar.

Man bör också undvika att avstava personnamn. Förnamnsinitialer bör stå på samma rad som efternamnet.

6.2 Förbud att avstava

Förkortningar, siffertal, måttenheter och liknande teckengrupper – USA, *bl.a.*, 1990, 200 000, *m/s* – får inte delas upp på två rader.

Dela inte heller upp siffror och tillhörande tecken eller förkortning – 35 %, 2 250 *kr* – på olika rader.

6.3 Om man måste avstava

6.3.1 *Leta efter en naturlig gräns i ordet*

Sammansatta ord har en naturlig gräns mellan de enkla ord som sammansättningen består av, t.ex. **Arbets-skydds-styrelsen**, **hem-språk**, **sam-arbete**, **åter-knyta**.

En naturlig gräns finns också i ord som har förstavelser (prefix) eller avledningsändelser, t.ex. **an-ställa, be-stående, er-bjuda, förening, kon-statera, miss-lyckande, trans-port** och **skilj-aktig, miss-tänksam-het, student-ska, medborgar-skap**.

Märk att ord som *tillåta, dammoln, missämja* avstavas **till-låta, damm-moln, miss-sämja**.

6.3.2 *Två olika principer att avstava enkla ord*

Enligt den ena principen delar man ordet före en böjnings- eller avledningsändelse, t.ex. **automat-isk, effekt-er, skärm-en, flytt-ar**.

Enligt den andra principen delar man ordet i stavelsegränsen och för alltså en konsonant till nästa rad, t.ex. **automa-tisk, effek-ter, skärmen, flyt-tar**.

När det finns en ändelse är den första principen oftast att föredra. (Undantag är ord med dubbelt m och ord som skulle bli svårlästa. Därför skriver man t.ex. **rum-met, dum-mare, syss-lor**.)

Finner man ingen naturlig gräns i ordet, kan den andra principen ibland vara lämpligare, t.ex. **exem-pel**. Huvudsaken är att man tänker på läsaren och undviker svårlästa avstavningar.

6.3.3 *Speciella regler för vissa bokstavsgrupper*

Om man måste stava av, gör man det gärna *efter*

- a) ng-ljud: **mång-en, eng-elsk**
- b) ck: **snick-are, myck-et**
- c) x: **våx-ande, box-are**

Om man måste stava av, gör man det gärna *före*

- a) sj-ljud: **männi-ska, cre-scendo, mar-schera** (med undantag av sj-ljud som stavas med ssj eller ssi: **häs-sja, mis-sion**)
- b) så många konsonanter som går att uttala i början av ett ord, när det gäller lånord med betoning på en senare stavelse: **direk-tris, patron, por-trätt, pro-blem, ka-strull, kon-troll, indu-stri, fa-brik, fi-skal, kan-sli, disci-plin**

7 Ett ord eller flera?

7.1 I dag eller idag?

För vissa stående flerordiga uttryck vacklar bruket mellan särskrivning och sammanskrivning, särskilt när det första ordet är en preposition.

En liten grupp som ofta vållar tvekan är tidsuttrycken med prepositionen *i*, t.ex. **i dag, i natt**. Den som utan tvekan skriver de mycket vanliga uttrycken *idag* och *i år* blir ofta tveksam inför de mindre vanliga *imorse/i morse* och *iövernorgon/i övernorgon*. Skriv alltid sådana tidsuttryck som två ord.

När man är tveksam bör man slå upp i Svenska Akademiens ordlista (SAOL). Här följer en kort lista på vissa uttryck som helst bör särskrivnas.

framför allt

för övrigt

i dag, i går etc.

i fråga (om)

i kraft

i stället (för)

i sänder

så där

till dess (att)

till godo

till handa

till hands

till känna

till rätta

till vara

tills vidare

under hand

över huvud (taget)

7.2 Felaktig särskrivning av sammansatta ord

7.2.1 När svenska ord sätts samman

Det förekommer allt oftare att sammansatta ord (**extrapris, semesterhotell, tangentbordsfunktionen**) felaktigt skrivs som flera självständiga ord med egen betoning: extra pris, semester hotell, tangentbordsfunktionen. Sådan särskrivning följer engelskt mönster.

Det är också fel att sätta ut bindestreck i sådana sammansättningar: kopierings-maskinen (utom vid avstavning förstås). Om ena leden däremot är en förkortning eller liknande, ska bindestreck sättas ut:

A 4-sida (inte: *A 4 sida* eller *A 4sida*).

En särskild kategori flerordiga uttryck är den där sammanskrivning används trots att den första delen i sig inte är en sammansättning: **högreståndsmiljö, inremarknadsfrågor**. Ibland kan ett flerordigt uttryck också sättas samman med bindestreck, se avsnitt 10.7.1.

7.2.2 När utländska och svenska ord sätts samman

Vid sammansättningar där den ena leden är ett lånord som inte anpassats till svenskan (när det gäller uttal, böjning eller stavning) ska man undvika särskrivning, t.ex. catering bolag. Om tydligheten främjas kan man sätta ut ett bindestreck (se även avsnitt 10.7.1):

industridesigner

cateringbolag eller **catering-bolag**

Består lånordet av flera ord skriver man bindestreck:

- mellan alla leder: **sale-and-lease-back-avtal**
eller
- före det svenska ordet: **public service-företag**

7.2.3 När siffror och ord sätts samman

När siffror och vanliga ord ska sättas ihop, uppstår ibland tvekan om skrivsättet: Är det ett eller flera ord? Ska det vara bindestreck eller ej?

En tumregel: Om uttrycket kan få bestämd form, ska det skrivas ihop på följande sätt:

40-timmarsvecka(n) (men: **40 timmars arbetsvecka**)

10-årsperiod, 4-procentsspärr

25-årig, 20-procentig (adjektiv)

30 november-demonstration (märk: bindestrecket efter månadsnamnet)

artikel 169-förfaranden

Man kan också skriva hela uttrycket med bokstäver:

enprocentsregeln, sextimmarsdag, tioprocentig

Det skrivsättet är det vanligaste i vissa fall:

fyrtiotalister, fyrfaldig, förstamajtal

Se även avsnitt 8.4 och 10.7.2.

8 Förkortningar

8.1 Förkorta inte i onödan

För det mesta bör man undvika att förkorta ord, uttryck, namn och benämningar. Förkortningar som inte är mycket vanliga (vanliga förkortningar, se avsnitt 8.2) är med andra ord motiverade bara när man ser sig tvingad till ett sammanträngt skrivsätt (parenteser, fotnoter, tabeller, blanketter, kataloger). Ibland kan det också behövas en förkortning när man måste upprepa ett långt namn eller liknande många gånger i en text. Man bör alltid överväga om förkortningarna är tillräckligt tydliga och begripliga.

När man använder förkortningar som inte är allmänt kända för varje läsare, bör man lägga in en lista med förklaringar på väl synlig plats i texten. Dessutom bör man förklara förkortningen första gången den används i texten (kapitlet, avsnittet) på följande sätt:

Ersättning betalas ut av Staten pensionsverk (SPV).

Grundläggande bestämmelser finns i plan- och bygglagen (1987:10, PBL).

Undvik i mer formella texter tautologier av typen PBL-lagen, AD-domstolen.

Utländska förkortningar måste man vara särskilt försiktig med. Om det finns en svensk initialförkortning, bör den användas. (Se även avsnitt 5.5.)

Ett fåtal utländska förkortningar av internationella organisationers namn är tillräckligt etablerade för att kunna användas tillsammans med det svenska namnet på organisationen. Exempel: **Europeiska frihandelssammanslutningen (Efta)**, **Europeiska rymdorganet (ESA)**, **FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO)**, **Internationella atomenergiorganet (IAEA)**, **Internationella arbetsorganisationen**

(ILO), Internationella sjöfartsorganisationen (IMO), Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), FN:s konferens för handel och utveckling (Unctad), FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco), FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), FN:s barnfond (Unicef), Världshälsoorganisationen (WHO).

Märk att förkortningen *Nato* sällan eller aldrig används tillsammans med det fullständiga svenska namnet. I stället lägger man till en beskrivning (med liten begynnelsebokstav): **försvarsalliansen Nato.**

I övriga fall då det inte finns någon svensk förkortning bör man inom parentes ange även det utländska namnet. Exempel: **Afrikanska enhetsorganisationen (Organization of African Unity, OAU).**

8.2 Vanliga förkortningar i löpande text

Det finns en liten grupp av vanliga förkortningar som alltid kan användas utan förklaring i löpande text:

bl.a.	bland annat (andra)	m.m.	med mera
dvs.	det vill säga	osv.	och så vidare
etc.	etcetera	s.k.	så kallad (-t, -de)
fr.o.m.	från och med	t.ex.	till exempel
m.fl.	med flera	t.o.m.	till och med

Se också avsnitt 8.5 om punkter i sådana förkortningar.

Givetvis kan man skriva ut orden om man önskar det. Det är särskilt lämpligt att göra så i början av en mening:

Bland annat miljöengagemanget har påverkat . . .

Det kan vara på sin plats att varna för ett överdrivet bruk av förkortningar som *bl.a.* och *m.m.* De används ofta för säkerhets skull, särskilt i myndighetstexter. Det är alldeles onödigt (och dessutom tyngande) att skriva ”Föredraganden sade bl.a. . . .”. Det ligger i sakens natur att ett citat inte återger *bela* texten i fråga. Likaså fyller *m.m.* sällan någon funktion i en rubrik, som ju nästan alltid är ofullständig i förhållande till innehållet i den följande texten.

□ Undvik också tautologier som ”t.ex. expeditionen, administrativa enheten, informationsenheten m.fl.”. Det räcker med den ena förkortningen.

8.3 Förkortningar intill siffror

Intill siffror kan följande förkortningar användas:

bil.	bilaga	kr	kronor
ca	cirka	mdkr	miljard(er) kronor
dnr	diarienummer	mnkr	miljon(er) kronor
e.Kr.	efter Kristus	mom.	moment
f.	följande	nr	nummer
f.Kr.	före Kristus	s.	sidan, sidor(na)
fig.	figur	tab.	tabell
kap.	kapitel (i författningstext)	tfn	telefon
kl.	klockan	tkr	tusen kronor

Om belopp i kronor: se även avsnitt 8.4 och 9.5.2.

8.4 Måttenheter

Måttenheter kan förkortas intill siffror. Vedertagna förkortningar skrivs utan punkt och får inte genitiv-s: **2 m radie, på 10 km avstånd** (men: **10 km-gränsen**).

Märk:

m²	kvadratmeter	kWh	kilowattimme
m³	kubikmeter	TWh	terawattimme

km/tim eller **km/h** kilometer i timmen

Det är endast i strikt tekniska sammanhang som den internationella beteckningen *h* för timme får användas. I alla andra sammanhang förkortas timme **tim** eller skrivs ut, som i **kilometer i timmen**.

Även kronor kan betraktas som en måttenhet, och förkortningen **kr** skrivs därför utan punkt.

Standarder för fysikaliska storheter och för måttenheter är samlade i SIS Handbok 103, Storheter och enheter – SI måttenheter.

8.5 Avbrytningar bör markeras med punkt

Avbrytning innebär att man utelämnar ordets slutparti. Man avbryter i regel före en vokal: **kap.**(-itel), **dir.**(-ektiv).

Avbrytningen bör markeras med punkt, framför allt av två skäl:

- a) Punkten signalerar att det är fråga om en förkortning och inte ett helt ord; risken för felläsning blir mindre (jämför **ung.**, **mat.**, **bil.**).
- b) När förkortningen består av två (eller fler) avbrytningar (**t.ex.**, **t.o.m.**) är punkterna ett enklare sätt att hålla ihop förkortningen än de ”fasta” eller ”bekräftade” mellanslag som krävs i vissa ordbehandlingsprogram. Av samma skäl slopar man mellanslag efter punkterna inuti förkortningen.

Förkortningarna **dvs.** och **osv.** är undantagna. I dem räcker det att sätta punkt efter sista avbrytningen, eftersom risken för förväxling med något annat ord är liten.

Även initialerna i förnamn bör ha punkt: **J.A. Nilsson.**

Om förkortningen står sist i meningen, behövs ingen extra punkt efter förkortningen.

8.6 Sammandragningar har inte punkt

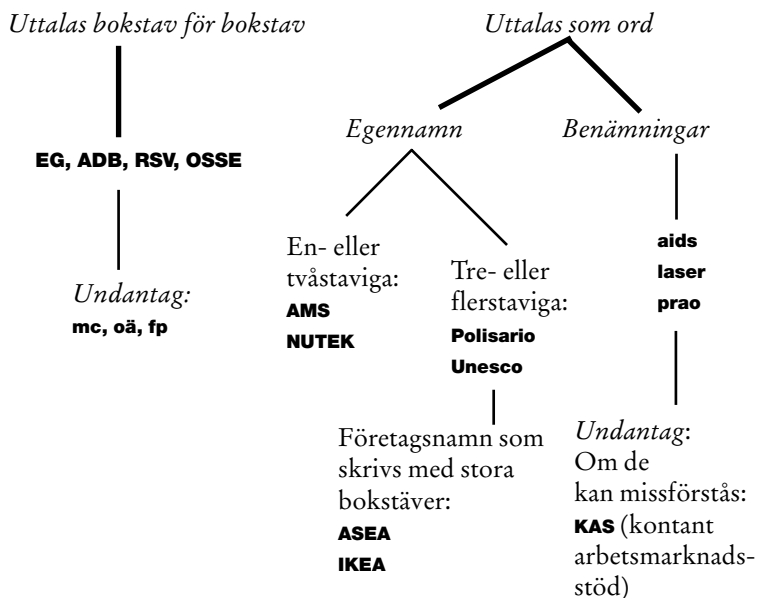
Sammandragning innebär att man behåller första och sista bokstaven i orden och i övrigt så många karakteristiska bokstäver som tydligheten kräver. Förkortningarna kan då inte uppfattas som fullt utskrivna ord. Observera att sammandragningar inte förses med någon punkt (de är ju inte heller avbrutna, vilket en punkt signalerar). Exempel på sådana är **ca**, **dnr**, **dr**, **nr** och **tfn**.

Förr användes ofta kolon i sammandragningar. Numera används det bara om man vill förkorta *sankt* (**s:t**) och *sankta* (**s:ta**) samt i vissa mellannamn, t.ex. **A:son**.

8.7 Initialförkortningar

8.7.1 Olika typer av initialförkortningar

Initialförkortningar bildas genom att man skriver ut endast begynnelsebokstäverna (eller motsvarande stavelser) i ord eller sammansättningsleder. Dessa förkortningar kan delas in i olika grupper. De skrivs med små eller stora bokstäver enligt följande skiss:

8.7.2 Stora bokstäver

Skriv med stora bokstäver:

- vid uttal bokstav för bokstav: **EG, PM, IAEA**; undantag: de politiska partierna och förkortningar som **mc, oä, pc** och **cd**
- vid uttal som ord ("egennamn") med en eller två stavelser: **AMS, BRÅ, SIF**; vissa allmänt kända, tvåstaviga förkortningar skrivs med stor begynnelsebokstav enligt 8.7.3: **Efta, Nato, Celex, Unctad**

8.7.3 Stor begynnelsebokstav

Skriv med stor begynnelsebokstav:

- a) vid uttal som ord ("egennamn") med tre eller fler stavelser: **Unesco, Unicef, Eureka**
- b) vid namn på Europeiska gemenskapens program: **Helios, Phare, Tacis**
- c) vid stavelseförkortningar: **Finsam, Frelimo, Nordbat, Säpo**

8.7.4 Små bokstäver

Skriv med små bokstäver:

- a) förkortningar som inte längre uppfattas som förkortningar utan som vanliga ord: **aids, ecu, hiv, laser, radar, prao, teko**; undantag: benämningar som inte är tillräckligt välkända eller som kan missförstås: **KAS** (kontant arbetsmarknadsstöd), **PUST** (pendlare Uppsala–Stockholm)
- b) förkortningar för svenska partier i parlamentariska församlingar: **c, fp, kd, m, mp, s, v**

8.7.5 Stora och små bokstäver

Skriv med stora och små bokstäver:

- a) vid särskilda undantag: **FoB** (folk- och bostadsräkning), **FoU** (forskning och utveckling), **JuU** (justitieutskottet) m.fl.
- b) vid namn på myndigheter, organisationer eller företag som själva förkortar så: **JämO** (Jämställdhetsombudsmannen), **SvD** (Svenska Dagbladet)
- c) vid internationellt fastställda förkortningar av fysikaliska eller kemiska beteckningar: **dB, pH, kWh**

8.8 Är förkortningen t-ord eller n-ord?

Om det oförkortade uttrycket är pluralt, blir förkortningen ett t-ord:

ett enigt FN (Förenta nationerna)

det hundraåriga SJ (Statens järnvägar)

ett topprustat USA (United States of America)

Förkortningar av företags och organisationers (m.fl.) namn är oftast t-ord:

det brittiska BBC (British Broadcasting Corporation)

det mäktiga LO

SAS är skandinaviskt

I övriga fall låter man det oförkortade uttrycket avgöra om förkortningen blir t-ord eller n-ord:

en mc (motorcykel)

en pc (personal computer; persondator)

ett PS (postskriftum)

vårt UD (Utrikesdepartementet)

en TV eller **tv** (televisionsapparat)

Märk: PM kan vara både n-ord och t-ord (**en** eller **ett PM**)

8.9 Genitiv och andra böjningsändelser

Om en förkortning ska stå i genitiv, bör det också synas (jämför dock avsnitt 8.4). Skriv därför inte "ÖB föreskrifter" etc. Genitivändelsen markeras med kolon och s. Om förkortningen slutar med -s, lämnas genitiven omarkerad (jämför också avsnitt 10.5.4 och 10.12):

EU:s, fp:s

AMS budget, SAS styrelse

Förkortningar som uttalas som ord och som skrivs med stor begynnelsebokstav eller med små bokstäver får genitiv som vanliga ord:

Unicefs, Natos, lasers

Även andra böjnings- och avledningsändelser skiljs från förkortningen helst med kolon:

TV:n, eller **tv:n**, **pc:ar**, **PM:et**, **wc:na**, **AIK:are**, **E 4:an**

Många gånger är det dock lämpligare att skriva ut ordet än att böja förkortningen, särskilt i plural: **promemoriorna** i stället för **PM:en** eller **PM:arna**.

8.10 Förkortningar vid sammansättning

Om en förkortning ingår i en sammansättning, sätter man i regel ut bindestreck:

EU-staterna, **serie-nr**, **färg-TV**

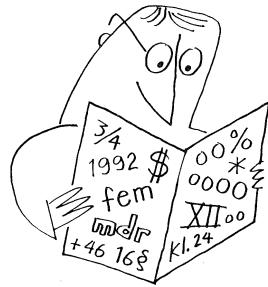
UNHCR-samarbete, **satellit-TV-program**

e-Europa, **e-post**, **p-piller** (men: **Kfor**, **ubåt**)

Bindestreck behövs dock inte om förkortningarna

- a) är vanliga ord: **aidsfall**, **momsredovisning**
- b) skrivs med stor begynnelsebokstav enligt 8.7.3: **Unicefgala**, **Polisarioanhängare**, **Unescosamarbete**, **Natostyrkor**, **Eftaländerna**
- c) är avbrytningar: **reg.nr**, **avd.chef**

9 Sifferuttryck

9.1 Siffror eller bokstäver?

9.1.1 När använder man siffror?

- Använd siffror om det är sifferuppgifterna som är det väsentliga i sammanhanget, t.ex. i tabeller, vid prisuppgifter och andra matematiska uppgifter.
- Vid numrering och i decimaltal använder man alltid siffror: **ruta 1, årskurs 9, steg 2-utbildning, högst 2,8 meter.**
- Likaså använder man siffror före måttenheter skrivna som symboler eller förkortningar, t.ex. **35 %**, **10 km**, **5 st.** Även för statistiska uppgifter etc. passar siffror bäst, t.ex. **beställda maskiner: 5, därav 2 provade.**

9.1.2 När använder man bokstäver?

- Bokstäver används i regel i låga tal (oftast tolv eller lägre) när sifferuppgifterna inte är det viktiga i texten.
- Bokstäver används också i kvittenser, kontrakt, domar och liknande dokument för att försvåra förfalskningar, t.ex. **tvåtusenfemhundra-trettiofem kronor (2 535 kr).**
- Höga runda tal och ungefärliga tal skrivs gärna med bokstäver: **en miljon, omkring tusen** deltagare.
- I vissa uttryck som grundar sig på bråktal används ofta bokstäver: **tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels föräldrapenning.**

9.1.3 Blanda inte gärna siffror och bokstäver

När ett tal mindre än 13 i en text står tillsammans med högre tal, ska man vara konsekvent i skrivsättet. Oftast är det då lämpligt med siffror:

Nämnderna består av 10, 18, 26 respektive 30 ledamöter.

I författningstext använder man ibland hellre bokstäver:

Föreskrifterna gäller den som har fyllt tolv men inte arton år.

9.1.4 Romerska siffror

Romerska siffror bör undvikas utom i vissa namn, t.ex. på regenter eller påvar: **Gustav III, Johannes XXIII.**

9.1.5 Ordningstal

Höga ordningstal skrivs med siffror: **förbundets 44:e kongress, det 15:e mötet.** Lägre ordningstal skrivs vanligen med bokstäver: **Den fjärde rapporten var mycket mer alarmerande än den tredje.**

Vid numrering används däremot siffror följda av kolon och ordningstalets sista bokstav: **1:a, 2:a, 3:e** osv. Om sammanhanget klart utvisar att det är fråga om ordningstal räcker det med bara siffran (utan punkt): **2 upplagan, den 3 april.**

Det är även vid ordningstal olämpligt att blanda skrivsätten i samma textavsnitt.

9.1.6 Skrivsätt för siffergrupper

Man bör undvika siffror först i en mening. Skriv alltså **År 2001** hellre än **2001** i början av en mening.

Likaså bör man undvika att låta två tal stå intill varandra i en mening. Ändra ordföljden för tydlighetens skull:

Skriv inte

Industrin satsade 1989

515 miljoner kronor.

Skriv hellre

År 1989 satsade industrin

515 miljoner kronor.

Mångsiffriga tal delas lämpligen upp i grupper om tre siffror bakifrån räknat. Skiljegränsen markeras med mellanslag (inte komma eller punkt), t.ex. **512 419, 2 000 000.**

Telefonnummer skrivs enligt följande:

0480-897 00

08-713 10 00 (inte: 1000)

08-508 294 00

08-41 10 50/123 (siffrorna efter snedstreckat anger anknytning)

073-987 65 43

För internationella kontakter skrivs:

+46 8 763 42 52 (46 är landsnumret till Sverige; 8 är riktnumret utan nollan; 763 42 52 är det lokala numret)

Personnummer skrivs ihop med bindestreck före de fyra sista siffrorna:

421120-0573

9.1.7 *Decimaltecken*

Som decimaltecken används komma (inte punkt som i engelskan). Heltal och decimaler skrivs med siffror av samma storlek: **3,1416**.

9.1.8 *Singular eller plural av ord efter siffror?*

När ett tal följs av ett substantiv, sätts substantivet i singular eller plural enligt följande:

- a) När sista siffran är någon annan än 1 står substantivet i plural: **2 miljoner, 0,5 miljoner, 1,2 miljoner, men 1 miljon, 0,1 miljon.** (Om heltalet är större än 1 bör dock plural användas även om sista siffran är 1: **3,1 miljoner.**)
- b) Efter allmänna bråktal står substantivet oftast i singular: **en halv dag (= 1/2 dag), två och en halv minut (= 2 1/2 minut), tre fjärdedels eller tre kvarts timme (= 3/4 timme).**

9.2 Klockslag

9.2.1 *Timmar och minuter*

När man vill ange klockslag använder man siffrorna 0.00–24.00 (punkt mellan tim- och minutsiffrorna): **kl. 9.45** (inte: 09.45), **kl. 20.30**. Midnatt betecknas kl. 24.00 eller 0.00. Skrivsättet **24.00** används när man

anger sluttid för ett intervall eller en ankomsttid eller liknande. Skrivsättet **0.00** används när man anger begynnelsepunkt för något eller avgångstid i tidtabell. Tidpunkten en minut efter midnatt skrivs **0.01**.

9.2.2 *Timmar, minuter och sekunder*

Om tiden ska anges i timmar, minuter och sekunder skriver man på följande sätt: **Larmet registrerades kl. 14.02.36**. Bråkdelar av en sekund skriver man på detta sätt: **Förloppet tog 2,25 sekunder**.

9.2.3 *Hela timmar*

Vid hela timmar kan man skriva **kl. 18**. Minutsiffrorna behövs inte heller om tiden anges på ett ungefär: **omkring klockan 3 i natt, vid 10-tiden**. Det går naturligtvis också bra att skriva **klockan tre** och **tiotiden**.

9.3 Datum

9.3.1 *I löpande text*

I löpande text skrivs datum helst enligt mönstret: **den 15 april 2000**. Skrivsätt som 2000-04-15 bör inte användas där.

9.3.2 *I brevhuvuden, hänvisningar m.m.*

I huvudet till brev, expeditioner, beslut, protokoll och andra dokument kan datum skrivas med siffror enligt mönstret: **2000-04-15**. Denna teknik brukar också användas för sökning i datasystem och liknande. Man kan också skriva 15.4.2000 (vanligt i de övriga nordiska länderna och inom EG) eller 15/4 2000.

Ordningföljden år-månad-dag är fastslagen som internationell standard. Men än så länge är det ytterst få länder som tillämpar den. Därför bör man i korrespondens med utlandet följa adressatlandets sätt att skriva datum. Om man inte kan få reda på det, bör man skriva ut månadens namn enligt 9.3.1.

När man hänvisar till Europeiska gemenskapernas officiella tidning, skrivs datum alltid enligt modellen 15.4.2000, t.ex. **EGT L 43, 16.2.2000, s. 1**.

9.4 Tidrymd

9.4.1 Tankstreck i tidrymder

Tidrymder anges med tankstreck, t.ex. **2000–2005**. I fråga om t.ex. budgetår, läsår och verksamhetsår som inte är hela kalenderår, används i stället snedstreck (jämför också avsnitt 10.10): **budgetåret 1999/2000, 2000/01, läsåret 2005/06**.

I löpande text bör tidrymd med datum skrivas alfanumeriskt, dvs. med både siffror och bokstäver: **Undersökningen genomfördes 1 januari–30 juni 2000**.

9.4.2 Vad betyder tankstrecket?

Om man vill ange att ett kontor är öppet från kl. 9 till kl. 17 (mellan kl. 9 och kl. 17), skriver man: **Kontoret är öppet kl. 9–17**. (Tankstrecket betyder således i sig självt ”från . . . till” eller ”mellan . . . och”. Därför är det fel att skriva *från kl. 9–17* liksom *mellan kl. 9–17*.)

Om uttrycket innefattar tidrymder, t.ex. dagar, månader eller år i stället för exakta tidpunkter, räknas de angivna gränserna också in i den totala tidrymden. Med **den 31 maj–2 juni** avses ”31 maj, 1 och 2 juni”. Detsamma gäller ”januari–mars” etc. För att undvika risk för missförstånd kan det i formella sammanhang vara klokt att vid tidrymder använda *fr.o.m.* och *t.o.m.* i stället för *från* och *till*: **Ränta skall betalas fr.o.m. den 6 mars 2003 t.o.m. den 31 december 2004**.

9.4.3 Varning för ”vecka 41” och ”dag 303”

Undvik uttryck av typen ”rapporten redovisas *vecka 41* eller *dag 303*”; det kräver att läsaren har en almanacka till hands. Skriv **rapporten redovisas i vecka 41 (7–13 oktober)**.

9.4.4 Århundradets första årtionde

Man kan skriva *00-talet* för 2000-talets första årtionde. Men om man avser ett annat århundrades första årtionde, måste man vara tydligare, t.ex. *1900-talets första årtionde* eller *perioden/åren 1900–1909*.

9.5 Penningbelopp

9.5.1 Med siffror

Penningbelopp skrivs i regel efter mönstret **1 234:50 kr**, dvs.

- a) belopp skrivs med siffror (så länge som man inte räknar i tusen, miljoner eller miljarder kronor, se avsnitt 9.5.2)
- b) heltalssiffrorna grupperas tre och tre bakifrån räknat och skiljs åt med mellanslag
- c) kolon skiljer kronor från ören (decimalkomma kan också användas: 1 234,50 kr)

9.5.2 Med siffror och bokstäver

Belopp som 2 000 000 kr skrivs gärna efter mönstret **2 miljoner kr(onor)**. I tabeller eller liknande uppställningar, där det är ont om utrymme, och i sifferspäckade texter kan man ibland behöva förkorta tusen, miljoner och miljarder kronor. Man förkortar då enligt följande (jämför avsnitt 8.3):

- 2 tkr** = tvåtusen (eller två tusen) kronor
2 mnkr = två miljoner kronor
2 mdkr = två miljarder kronor

9.5.3 När decimaler går bra

Belopp som inte är hela tusental kronor måste skrivas ut. Man bör alltså undvika decimaltal före tkr. Före miljoner kronor (eller mnkr) och miljarder kronor (eller mdkr) bör man använda högst två decimaler, t.ex. **4,3 miljoner kronor, 7,25 mnkr, 1,2 miljarder kronor, 5,42 mdkr**. Krävs det fler decimaler bör beloppet skrivas ut.

9.5.4 Undvik ”kilokronor”

De s.k. multipelprefixen kilo, mega och giga (k, M, G), som hör hemma i fysikaliska enheter, bör inte användas tillsammans med penningbelopp. Det är förvillande för de flesta att tala om kilokronor, megakronor och gigakronor. Undvik alltså förkortningarna kkr, Mkr och Gkr.

9.5.5 *Valutor*

Namn på valutor skrivs lämpligen på följande sätt: **1 miljon US-dollar, 500 schweiziska franc** (inget plural-s i *dollar* eller *franc*), **1 000 norska kronor, 200 brittiska pund, 2 000 euro**. Om det inte finns risk för sammanblandning, räcker det med kortformen: **dollar, franc, pund**. I vanlig text bör man undvika de internationella valutabeteckningar som numera är vanliga inom bl.a. bankvärlden: t.ex. *CHF, NOK, SEK* (*SEK 1 234*); detsamma gäller tecknen för dollar, pund och euro: \$, £ och €.

Namn på utländska valutor finns dels i en standard (SS:ISO 4217) som beställs hos SIS – Standardiseringen i Sverige, dels i Publikationshandboken (bil. 8).

10 Skiljetecken och andra skrivtecken

10.1 Punkt

- Punkt avslutar en mening som utgör ett påstående.
- Punkt ska inte användas efter rubriker, datum, adresser och namnunderskrifter som står skilda från övrig text (t.ex. genom placering på en särskild rad).
- Om punkt som förkortningstecken vid avbrytning, se avsnitt 8.5.
- Punkt åtskiljer tal som anger timmar, minuter och sekunder (se även avsnitt 9.2):

kl. 12.10 (tio minuter över tolv)

kl. 8.00.02 (två sekunder över åtta)

- Punkt kan stå efter siffror vid numrering i punktuppställningar. När bokstäver används i stället för siffror, sätts hellre ett enkelt parentesetecken. Däremot bör man undvika att sätta siffror och bokstäver inom parentes, t.ex. (a), (1).

1. Väntetid

a) Väntetid

2. Aktionstid

b) Aktionstid

3. Vilotid

c) Vilotid

- När rubrikerna i en längre text, t.ex. en rapport, är numrerade i olika nivåer sätts punkt så här:

4 Utbildning

4.1 Språkutbildning

4.1.1 Att skriva rapporter

4.1.2 Skrivregler och korrektur

□ Tre punkter i följd markerar att ett ord eller en mening inte avslutats eller att en del av texten utelämnats i ett citat (jämför också 10.8.5):

Se Svara på remiss . . . s. 10.

Om det är ett ord som inte avslutats, ska det inte vara mellanslag före punkterna.

10.2 Frågetecken

Frågetecken avslutar en mening som utgör en direkt fråga:

Har produktionen ökat?

Stämmer detta med vetenskaplig praxis?

Vid indirekta frågor som föregås av en anföringssats sätts däremot punkt:

Kunden frågade om produktionen hade ökat.

10.3 Utropstecken

I offentliga texter behövs mycket sällan utropstecken. Det gäller också i instruktioner och liknande texter:

Fatta skivan med båda händerna. Lyft den på plats och vrid den ett kvarts varv.

Utropstecken kan i en del fall sättas efter utrop, tilltal, hälsning, uppmaning, önskan eller liknande:

Obs!

Begär information!

Fru talman!

10.4 Semikolon

Semikolon används ofta på fel sätt i modern sakprosa. Det rätta bruket är följande.

□ Semikolon kan användas mellan två meningar där man önskar ett tecken som är svagare än punkt men starkare än komma:

Kanslispråket låter gärna den handlande personen träda i bakgrunden; särskilt undviks första personen med hjälp av allehanda omskrivningar.

□ Semikolon kan avskilja grupper i en uppräkningslista:

Drycker med en alkoholhalt av mindre än 80 volymprocent: whisky; brännvin, okryddat eller kryddat; vodka; gin.

Semikolon används i stället för komma i uppräkningslistor som innehåller decimaltal:

Inställningarna bör vara 1,5; 1,8; 2; 3; 5 mm.

10.5 Kolon

10.5.1 Före uppräkningslistor

Kolon används före uppräkningslistor, exempel, förklaringar, specificeringar och sammanfattningar. Det motsvarar då uttryck som "nämligen", "det vill säga", "till exempel", "såsom". Efter kolon följer i dessa fall liten bokstav:

Blanketterna är av tre slag: vita, röda och blå.

Om det efter kolon följer flera meningar som är relaterade till det som står före kolon, måste man dock ha stor begynnelsebokstav:

Sedan följde framgångarna på varandra: Projektet fick ett nyinstiftat pris. Initiativtagarna efterfrågades för föreläsningar i hela landet. Många kommuner hörde av sig och ville starta egna projekt.

10.5.2 Vid direkt anföring

Kolon används också framför direkt anföring, t.ex. replik, citat, tanke, som då inleds med stor bokstav:

Redan vid förra sammanträdet sade jag: "Vi måste tänka om!"

10.5.3 I vissa sifferuttryck

Kolon används mellan siffror som betecknar

- a) årgång och del av skrift (eller liknande): **SFS 1989:23**
- b) kapitel och paragraf: **RF 3:4**
- c) talrelationer: **skala 1:50 000**
- d) kronor och ören: **pris 10:50 kr** (även *10,50 kr*).

10.5.4 Vid förkortningar

Kolon används också vid förkortningar och ordningstal, t.ex.: **EG:s direktiv, fp:s utspel, A:s och B:s sammanlagda inkomst, AIK:are, 31:a gruppen**. (Se även avsnitt 8.6 och 8.9.)

10.6 Komma

10.6.1 Principer för kommatering

Syftet med kommatering är att göra texten tydlig och lättläst. Följande regler följer principerna för *tydlighetskommatering*, som något förenklat kan sammanfattas så här: Sätt komma när det gör läsningen lättare. Korta meningar behöver mer sällan komma än långa och komplicerade meningar.

Här behandlas bara sådana fall som ofta vållar tvekan hos skribenten eller, ännu värre, förvirring hos läsaren. Den som vill ha mer detaljerade anvisningar om kommatering hänvisas till Svenska skrivregler, utgivna av Svenska språknämnden.

10.6.2 Sätt komma

- Sätt komma *vid samordning av två led* med *dels . . . dels, ju . . . desto* eller *än . . . än*:

Järnvägen har ett övertag genom att den dels har fri körbana, dels är förhållandevis oberoende av väderleken, dels är mycket miljövänligare.

Ju större inflationen är, desto större lönekomensation behövs.

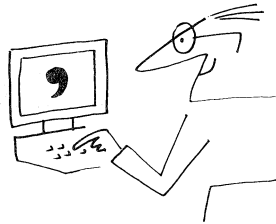
Än slank han hit, än slank han dit . . .

- Sätt komma *före och efter en parentetisk sats* eller ett annat kommenterande tillägg, dvs. sådana satsers och tillägg som kan brytas ut ur meningen och göras om till egna huvudsatser utan att det som blir kvar av ursprungsmeningen mister sin betydelse:

Dessa bestämmelser, som funnits sedan år 1924, har aldrig ändrats.

Sammanträdet, det fjärde för året, blev det hittills längsta.

Synpunkter från andra remissinstanser, t.ex. SAF och LO, kom in för sent.

Sätt komma när *det underlättar läsningen*. Ett komma behövs när meningen annars kan missuppfattas. Jämför följande exempel:

1 a) Man måste kommatera så, att missförstånd undviks. (Man måste kommatera på ett sådant sätt att missförstånd undviks.)

1 b) Man måste kommatera, så att missförstånd undviks. (Bara man kommaterar så undviker man missförstånd.)

2 a) Det är bara en mindre, relevant anmärkning. (Anmärkningen är liten, men relevant.)

2 b) Det är bara en mindre relevant anmärkning. (Anmärkningen är inte särskilt relevant.)

3 a) Ordföranden blängde på den ledamot som kom för sent, och stängde dörren. (Ordföranden stängde dörren.)

3 b) Ordföranden blängde på den ledamot som kom för sent och stängde dörren. (Man kan tro att ledamoten stängde dörren.)

Men man bör undvika att skriva meningar där ett kommatecken blir avgörande för tolkningen. Formulera hellre om.

10.6.3 *Sätt inte komma*

Sätt *inte* komma före *nödvändiga bisatser*, dvs. sådana bisatser som behövs för att meningen ska bli fullständig eller tillräckligt preciserande (inte för allmän). De nödvändiga bisatserna är i regel

som-satser

De bestämmelser som vi nu talar om har aldrig ändrats.

Reglerna gäller endast bilar som har övergivits av ägaren.

Interimslicens för ett fordon som förs in i landet och förtullas för att stadigvarande brukas här, får meddelas endast under följande förutsättningar . . .

att-satser

I sitt nyligen publicerade betänkande framförde kommittén att undersökningen blivit för yttlig och därför måste göras om.

□ Undvik att rada huvudsatser efter varandra med komma emellan, om det inte är stilistiskt befogat. Sätt punkt i stället.

Skriv inte

Undersökningen blir klar i maj, den kommer då att presenteras för styrelsen.

Skriv hellre

Undersökningen blir klar i maj. Den kommer då att presenteras för styrelsen.

10.7 Bindestreck

10.7.1 *I sammansättningar*

I sammansättningar med ett flerordigt uttryck som förled kan bindestreck sättas

a) mellan dubbel förled och enkel efterled, särskilt vid flerordiga namn och utländska uttryck och vid uttryck med tankstreck:

New York-korrespondent, Partnerskap för fred-samarbete a conto-betalning, Stockholm-Malmö-sträckan

b) mellan sammansättningens alla ord:

slit-och-släng-mentaliteten, håll-Sverige-rent-kampanjen starta-eget-bidrag, mest-gynnad-nationsbehandling

Ett bindestreck mellan sammansättningens olika leder kan förhindra felläsning och tjäna tydligheten:

vind-elverk, grupp-pris, gen-etik

10.7.2 *Vid förkortningar och siffror*

Bindestreck sätts också mellan bokstav (eller förkortning) och sammansättningsled (jämför avsnitt 8.10):

s-kurva, u-sväng, FN-högkvarter (undantag: **ubåt, kpist**)

Likaså sätts bindestreck i sammansättningar med siffror:

33-åringen, 20-årsåldern

10.7.3 När en led utelämnas

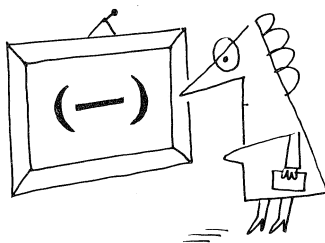
Bindestreck används också när man inte vill upprepa en identisk efterled (se även avsnitt 3.1.4):

sön- och helgdagar, vinst- och förlusträkning, beställar- och utförarorganisationer

10.7.4 Vid telefonnummer

Bindestreck markerar gränsen mellan riktnummer och det lokala numret:

En språkexpert nås på 08-405 48 23.

10.8 Tankstreck

10.8.1 Kring inskjutna satser

Tankstreck med mellanslag före och efter kan ibland användas för att framhäva inskjutna satser eller satsdelar:

Kommunallagen saknar – i motsats till aktiebolagslagen – särskilda bestämmelser om skadeståndsansvar för förtroendevalda.

Kring parentetiskt inskjutna satser och satsdelar är komma det normala skiljetecknet (jämför avsnitt 10.6.2) medan parentes får inskottet att framstå som mindre viktigt (jämför avsnitt 10.9.1).

10.8.2 *I punktuppställningar*

Tankstreck kan också användas i punktuppställningar:

Utredningen har i uppdrag

- att föra fram förslag
- att värdera information
- att redovisa slutsatser.

10.8.3 *I betydelsen från ... till*

Tankstreck (utan mellanslag före eller efter) används mellan ortnamn och mellan siffror i betydelsen ”från ... till”, ”mellan ... och” samt ”mot”:

Stockholm–Göteborg (men: **Skanör-Falsterbo**)

kl. 8.00–9.00

2000–2005

3–5 §§ (se avsnitt 10.14)

300–400 deltagare (skriv inte: *3–400 deltagare*; det betyder ”mellan tre deltagare och fyrahundra deltagare”)

AIK–IFK Göteborg

10.8.4 *I andra uttryck som anger förhållanden*

Tankstreck används för att uttrycka ett förhållande mellan två saker, företeelser m.m. Om uttrycket sätts ihop med ett annat ord, bör detta ord föregås av ett bindestreck:

Förhållandet kyrka–stat

Stat–kommun–beredningen

Falun–Borlänge-regionen

köp–sälj-system

10.8.5 *När ett längre textparti utelämnas*

Tre tankstreck markerar att ett längre textstycke utelämnats i ett citat eller utdrag (jämför 10.1):

”Det första och viktigaste krav som ställs på ett kommittébetänkande är att framställningen skall vara klar. ---

Betänkandet bör alltså inte skrivas för fackmannen utan såvitt möjligt för lekmannen, med ständig hänsyn till hans erfarenhet och språkliga ståndpunkt.”

När kravet på tydlighet är stort kan tankstrecken omges med hakparentes eller snedstreck, vilket visar att de inte tillhör originaltexten.

10.8.6 Tangentbord utan tankstreck – vad gör man då?

Vad gör man när tangentbordet inte har något tankstreck?

På personatorer är det i regel möjligt att åstadkomma ett tankstreck även om det inte finns på tangentbordet (t.ex. ctrl och minus-tecken). Ta reda på var tankstrecket finns!

Om texten inte ska sättas, använder man i stället bindestreck med mellanslag före och efter bindestrecket, t.ex. *Gävle - Mjölby*.

Om texten ska sättas, markeras tankstreck ofta med dubbelt bindestreck: *Gävle--Mjölby*. Men detta måste först kontrolleras med sätteri/tryckeriet!

10.9 Parentes

10.9.1 Kring inskjutna tillägg

Parentes används huvudsakligen för inskjutna tillägg av olika slag. De vanligaste fallen är följande.

Parentes kan sättas kring synonymer, beteckningar, ordförklaringar, definitioner, preciseringar, hänvisningar m.m.:

Riksskatteverket (RSV) (skriv inte: Riksskatteverket, RSV, . . .)

soda (natriumkarbonat)

Av ett ärende som JO har prövat (dnr 1806-985) framgår emellertid att det råder en viss osäkerhet på denna punkt.

Om parenteserna innehåller exempel eller alternativ, måste detta uttryckligen anges:

Biltrafikens miljöfarliga utsläpp (t.ex. kväveoxider) måste minskas.

Många gånger kan dock parentes ersättas av komma eller möjligen tankstreck.

Parentes kan någon gång sättas kring tillägg som kompletterar, korrigerar, modifierar, påpekar, hänvisar etc.:

Över hela världen (även i Sverige) har man . . .

Parentes kan omge inskjutna resonemang eller anmärkningar vid sidan om:

Propaganda däremot (i den mening jag här använder ordet), som . . .

10.9.2 *Hur används parentes i hänvisningar?*

Parentes används vid hänvisningar till författningsnummer (se även avsnitt 8.1):

Bestämmelser om det finns i 4 § första stycket 6 lagen (1990:587) om svavelskatt och i 31 § naturvårdslagen (1964:822).

Om man hänvisar till en författning som kungjorts i någon annan författningssamling än Svensk författningssamling (SFS), anger man också den författningssamlingens beteckning:

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1984:31) om medicinska krav för innehav av körkort, traktorkort eller taxibehörighet skall . . .

I hänvisningar till antagna EG-rättsakter används parentes bara i förordningar (se även avsnitt 10.9.3). Första gången man nämner en rättsakt i ett kapitel eller avsnitt i löpande text skriver man ut rättsaktens fullständiga namn:

rådets förordning (EG) nr 2900/94 av den 14 oktober 1994 om arangemang för import av . . .

rådets direktiv 94/11/EG av den 13 januari 1994 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om . . .

kommissionens beslut 95/309/EG, Euratom av den 18 juli 1995 om preciseringar av principer för . . .

Märk: Årtalet intill EG-rättsaktens nummer i rubriken skrivs fr.o.m. år 1999 med fyra siffror (i tidigare årgångar med två siffror):

kommissionens förordning (EG) nr 1464/1999 av den 5 juli 1999 om fastställande av . . .

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/9/EG av den 20 mars 2000 om linbaneanläggningar för persontransport

När rättsakten presenterats med fullständigt namn kan man sedan inom kapitlet eller avsnittet använda ett förkortat namn. Exempel på ett sätt att förkorta namnet:

**rådets förordning (EG) nr 2900/94
rådets direktiv 94/11/EG**

När det i författningstext hänvisas till en EG-rättsakt, anges EGT-nummer och Celexnummer i en not:

¹EGT L 191, 23.7.1992, s. 46 (Celex 31992L0097).

Märk: Årtalet i Celexnumret anges med fyra siffror, även vid hänvisningar bakåt i tiden. (Det är dock möjligt att söka i Celexdatabasen genom att skriva numren med tvåsiffriga årtal även i fortsättningen.)

Utförligare skrivregler för hänvisningar till EG-regler finns i Statsrådsberedningens PM 1996:4 och i boken Myndigheternas föreskrifter (se litteraturlistan).

□ När man hänvisar till en rapport, proposition eller liknande publikation, underlättar man för läsarna att få tag i den om man utöver rubriken också anger sifferbeteckningen.

Uppgifterna är hämtade från Samerättsutredningens slutbetänkande Samerätt och samiskt språk (SOU 1990:91).

Därför föreslogs i propositionen Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt (prop. 1999/2000:98) att . . .

När man hänvisar till propositioner, utskottsbetänkanden och annat riksdagstryck kan man ibland använda ett förkortat uttryckssätt. Exempel:

Regeringen angav i kulturpropositionen (prop. 1996/97:3) sin syn på . . .

Frågan behandlades därefter utförligt i förarbetena till lagen (prop. 1995/96:216, s. 37–39).

Vid riksmötet 1989/90 antog riksdagen en arkivlag (prop. 1989/90:72, bet. 1989/90:KrU29, rskr. 1989/90:307).

Behöver man förkorta ytterligare, kan hänvisningen skrivas utan parentes:

Regeringen angav i prop.1996/97:3 sin syn på . . .

I hänvisningar till budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen bör varken sidnummer eller volymbeteckningar anges. I stället hänvisar man till utgiftsområde och vid behov till avsnitt, anslag eller bilaga:

(prop. 1999/2000:1 utg.omr. 16 avsnitt 5.5.1)

(prop. 1997/98:150 utg.omr. 27 anslag A2)

(prop. 1999/2000:1 finansplan m.m. bil. 2 avsnitt 11.3)

När man i en löpande text ska återge en Internetadress kan den av tydlighetsskäl sättas inom s.k. vinkelparenteser:

**Mer om Klarspråksgruppen kan man läsa på webbplatsen
<<http://www.justitie.regeringen.se/klarsprak>>.**

**Använd gärna Klarspråksgruppens e-postadress
<klarsprak@justice.ministry.se> för myndighetens frågor.**

10.9.3 *Parentes i parentes*

Undvik helst att skriva t.ex. en hänvisning i en annan parentes. Försök att formulera om så att den första parentesens inte behövs eller så att hänvisningen kan placeras efter parentesens.

Om det inte går att undvika en parentes i en annan parentes, skriver man så här:

I en del sammanhang skiljer man mellan värdepappersbolag och värdepappersföretag (se lagen [1991:981] om värdepappersrörelse).

Om tangentbordet inte har några hakparenteser, skriver man i stället snedstreck: /1991:981/.

Märk: I hänvisningar inom parentes till EG-förordningar betraktas parentesen runt gemenskapsförkortningen som en del av namnet och behåller därför sin form:

(jämför dock rådets förordning (EG) 2900/94)

10.9.4 Hur parentestecknen placeras

Det avslutande parentestecknet placeras efter andra skiljetecken om parentesen omfattar en hel mening:

Åren 1962–1974 beviljades bostadslån enligt delvis andra regler. (Tidigare motsvarigheter har benämnts egnahemslån och tertiärlån.)

Det avslutande parentestecknet placeras före skiljetecknet om parentesen omfattar bara en del av meningen:

Tidigare beviljades lån enligt andra regler (och med andra beteckningar).

10.10 Snedstreck

Snedstreck används i beteckningar för budgetår, läsår etc. (jämför avsnitt 9.4):

budgetåret 1990/91, riksmötet 2000/01 (märk: 1999/2000)

läsåret 2001/02

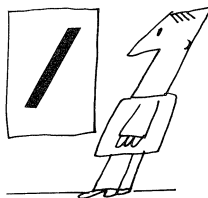
årsskiftet 2001/02 eller 2001/2002

månadsskiftet mars/april

Det kan också användas vid diarienummer: **dnr 379/90.**

Snedstreck används också som bråkstreck: **3/4** (tre fjärdedelar) och i betydelsen ”per”: **km/tim, m/sek.**

Snedstreck kan användas för att ange alternativ, t.ex. **buss/tåg, deltar/deltar inte.** (Om uttrycket *och/eller*, se avsnitt 4.7.1.)

10.11 Citattecken

10.11.1 Vid direkt anföring

Citattecken (anföringstecken) omger direkt anföring, dvs. något som återger yttranden, repliker, tankar etc.:

Redan vid förra sammanträdet sade jag: "Vi måste tänka om!"

"Vi måste tänka om", har jag ju sagt.

10.11.2 Vid citat

Citattecken omger ordagranna citat. (Också stavningen och interpunktionen i citatet ska följas strikt.)

**Här kan det vara på sin plats att citera Erik Wellander: "Be-
träffande matematiska och fysikaliska problem brukar framhållas
att den enklaste lösningen är den elegantaste; detsamma gäller
förvisso det språkliga utformandet av en invecklad tankegång."**

Citattecken omger även citat som bara är ett enda ord eller uttryck inuti en sats:

**Konflikter kan lösas med aggressivt beteende, vilket kan av-
speglas i uttryck som "kampen för tillvaron".**

10.11.3 Dubbel anföring

Vid citat eller direkt anföring inuti ett annat citat eller en annan anföring (dubbel anföring) används enkelt citattecken (apostrof). Försök att konstruera meningen så att citattecknen inte hamnar intill varandra. Av exemplet framgår hur citattecknen placeras i förhållande till andra tecken:

**Ordföranden citerade ur protokollet: "Årsmötet beslutade att an-
slå 10 000 kronor till 'kunskapshöjande verksamhet'. Resterande
30 000 kronor skall fonderas."**

10.11.4 *Vid vissa ord för att utmärka dem*

- Citattecken kan man sätta kring vissa namn och titlar på böcker, filmer m.m. för att markera att det rör sig just om ett namn eller en titel:

Utskottet flög med "Roald Viking" till Moskva.

"Forskning och Framsteg" har nära 200 000 läsare.

Visst blev "Varannan damernas" ett av de mer uppmärksammade betänkningarna det året.

Men: **Dagens Nyheter har många fler läsare.** (Här behöver man inte särskilt markera namnet.)

Citattecknen behövs inte om namnet eller titeln föregås av ett förklarande substantiv:

Många läser med nöje tidskriften Forskning och Framsteg.

När kommittén publicerade sitt betänkande Varannan damernas, vaknade debatten till liv.

Om gränsen mellan titel eller namn och den övriga meningen är oklar, bör man sätta ut citattecken:

I betänkandet " . . . och sedan en rejäl pension" får man inte reda på hur många . . .

- Citattecken kan omge ett ord eller uttryck som ännu inte blivit allmänt godtaget eller som används med reservation. I offentliga texter bör man vara försiktig med att använda citattecken på detta sätt. Ibland behövs det dock vid främmande ord som används tillfälligt och inte har svenska motsvarigheter:

Lisp är ett "interpreterande" språk.

- Efter s.k. används inte citattecken:

Lisp är ett s.k. interpreterande språk.

10.12 Apostrof

Apostrof används sällan i svenska språket. Utöver användningen vid citat i citat (se avsnitt 10.11.3) förekommer apostrofen endast undantagsvis i offentliga texter.

Man fogar varken apostrof eller -s till genitiv av namn som slutar på -s, -x eller -z:

Lars promemoria, Kalix kommun, Schweiz utrikespolitik

Endast om det skulle kunna uppstå oklarheter kan man använda apostrof, t.ex. *Andreas och Andreas' barn* (modern heter Andrea, fadern Andreas). Observera att man inte kan skriva *Andrea's!* Det är ett engelskt skrivsätt.

Vid förkortningar som slutar på -s, se avsnitt 8.9.

10.13 Accenter m.m.

10.13.1 Akut accent

Akut accent (é) brukas i vissa lånord om den sista bokstaven i ordets grundform är ett betonat e. Ett sådant betoningstecken förekommer också i den sista stavelsen i några svenska släktnamn:

idé, entré, kommittéer; Tegnér, Franzén, Rosén

Observera att *museum, museer* etc. inte skrivs med accent (jämför avsnitt 2.2.2).

10.13.2 Grav accent

I några franska lånord brukas grav accent (è, à), t.ex. **3 à 4 gånger**, liksom i rena citatord, t.ex. **pièce de résistance**. I övrigt är accenten bortlagd: **ampere, kortage**. Det italienska **a conto** har inte accenttecken, inte heller det latinska **a priori**.

10.13.3 Accent även på versaler

Accent sätts även ut på stora bokstäver (versaler):

KOMMITTÉ

10.13.4 *Cedilj, cirkumflex, tilde och trema*

Cedilj (ç) används i svenskan endast i utländska namn och avledningar av sådana namn, t.ex. **moçambikier**. Det franska adjektivet *provençal* skrivs på svenska **provensalsk**.

Cirkumflex (ê) används ytterst sällan i svenskan. Vi skriver **entre-cote** (men: **crêpe**) enligt Svenska Akademiens ordlista.

Tilde (ñ) och trema (ë) förekommer bara i rena citatord och namn: **São Paulo, mañana-stämning, Citroën**.

10.14 Paragraftecken

□ Paragraftecken har sin största användning i författningstext, t.ex. i lagar och förordningar. Där skriver man siffran före paragraftecknet: **3 §**. Så bör man göra också när man hänvisar till författningstext (se avsnitt 10.9.2).

□ Paragraftecken används också i stadgar, protokoll och liknande. Man skriver då **§ 3**.

□ Paragraftecknet används bara i förening med en siffra, t.ex. **i 3 §** (inte: *i tredje §-en*), **i sistnämnda paragraf** (inte: *i sistnämnda §*).

□ Om man vill hänvisa till flera paragrafer, kan man använda två paragraftecken, t.ex. **i §§ 3–5**. I författningstext skriver man: **i 3–5 §§, i 3, 7 och 10 §§**. Om man vill hänvisa till flera *alternativa* författningsparagrafer skriver man dock bara ett enda paragraftecken, t.ex. **i 3, 4, 5 eller 7 §**.

10.15 Procent och promille

Orden *procent* och *promille* kan bytas ut mot procenttecken (%) respektive promilletecken (‰) bara efter tal som är uttryckta i siffror. Mellanslag sätts före tecknet.

Att skriva ut *procent* eller *promille* efter siffror är också tillåtet. När procent eller promille inte föregås av siffror, skrivs det alltid med bokstäver:

Alkoholhalten är 3,8 %.

Årets inflation blev 5 procent.

Andelen soffliggare anges i procent.

Enprocentsmålet gäller fortfarande.

Procent- och promilletecken används aldrig i sammansättningar:

4-procentsspärren, 20-procentig, promilletal.

11 Textens yttre form

11.1 Att göra texten inbjudande att läsa

Det är få människor som orkar läsa sida upp och sida ner med bara löp-text, om de inte är väldigt intresserade av innehållet. Därför måste den som skriver försöka fånga och behålla läsarens intresse genom att t.ex.

- lyfta fram viktigt innehåll i texten i sammanfattningar, rubriker och bilder,
- göra texten aptitlig med hjälp av en luftig layout, bra styckeindelning m.m.,
- göra bokstäverna och texten maximalt läsliga med hjälp av en bra typografi.

För råd om hur man skapar intresseväckande texter hänvisas till utbildning och litteratur i ämnet. I det följande ges några enkla tips och praktiska råd om textens utformning: vad man bör tänka på när man skriver ut sin text med hjälp av mer eller mindre avancerade ordbehandlingsprogram.

Eftersom det med dagens teknik blir allt vanligare att man själv producerar sina heloriginal (färdiga sidor med text och bild som används som underlag för tryckning), krävs det också att man lär sig mer om typografi och layout. Ta därför reda på om det finns särskilda datormallar eller rekommendationer på den egna myndigheten för hur texterna ska se ut, eller rådfråga tryckeriet. Se också förslag på fördjupningslitteratur i litteraturlistan.

11.2 Marginaler

11.2.1 *Textens placering på sidan*

Texten kan ha den bredaste marginalen till vänster eller till höger eller ha båda marginalerna lika stora. Marginalen ovanför texten bör vara mindre än den nedanför.

Skriver man heloriginal till en längre text som ska tryckas på båda sidor och häftas eller bindas, måste man ha tillräckligt stor högermarginal på vänstersidorna och motsvarande stor vänstermarginal på högersidorna för att texten inte ska försvinna in i ”ryggen”. Tänk också på att det ibland måste finnas plats för hålslagning.

11.2.2 *Raderna får inte vara för långa*

Radlängden får varken vara för kort eller för lång. Vid alltför långa rader har ögat svårt att hitta nästa rad och läsningen blir tröttsam. Vid alltför korta rader blir det för många avstavningar med svårlästa ordbilder som följd.

Radlängden måste anpassas till storleken på bokstäverna. En tumregel är att läsbarheten försämras om man använder mer än 58 tecken eller mindre än 35 tecken per rad. I mallar för brev, PM och liknande dokument bör raderna inte vara längre än 13 cm med en teckenstorlek på 12 punkter.

Radavståndet ska vara anpassat till radlängden. Ju längre rad, desto större avstånd.

11.2.3 *Rak eller ojämn högerkant?*

Skriv gärna med ojämn högerkant även om ordbehandlingsprogrammet ger möjlighet till rak högerkant. Den som använder sig av rak högerkant måste behärska tekniken till fullo och se till att det inte blir fula gluggar mellan orden och mellan bokstäverna.

11.3 Bokstävernas utseende

11.3.1 *Typsnitt och bokstavsstorlek*

Har man möjlighet att välja olika typsnitt (stilsorter), bör man välja ett s.k. *antikvasnitt* (t.ex. Times, Garamond, Century) till den löpande texten. Bokstäverna i antikvasnitten är försedda med ”klackar” medan de *linjära* typsnitten (t.ex. Helvetica, Univers) saknar sådana.

Blanda inte mer än två typsnitt i en text. Ett antikvasnitt för löptexten och en linjär för rubriker kan vara lämpligt.

Valet av storlek på bokstäverna beror på läsavståndet. Normalt läsavstånd är 40–60 cm och då är det lagom med 9–12 punkter. Välj inte för liten bokstavsstorlek för löptexten. Bedöm själv vad som är behagligt att läsa.

11.3.2 *Att framhäva ord med bl.a. kursiv och fetstil*

För löptexten ska man använda normal stil. Vill man framhäva enskilda ord, uttryck eller hela meningar, kan man använda *kursivering* eller i undantagsfall understrykning. I manus som ska sättas tolkas en understrykning vanligen som att texten ska kursiveras.

Om kursiven skulle vara upptagen för något annat ändamål – exempel eller liknande – kan man i stället använda **fetstil** (för framhävnigen). VERSALER (stora bokstäver) kan också användas för att framhäva vissa ord och uttryck. Men skriv aldrig längre textstycken med versaler eftersom versaler är mycket svårare att läsa än gemener (små bokstäver). Undvik *s p ä r r i n g*, som gör texten svårläst.

Hur citattecken används för att markera ord beskrivs i avsnitt 10.11.4.

11.4 Paginering

11.4.1 *Löpande sidnumrering*

Pagineringen, dvs. sidnumreringen, bör vara löpande. Det betyder att hela texten numreras från början till slut, inklusive eventuella bilagor. Om bilagorna numreras för sig, blir det svårare för läsaren att hitta i texten.

I tryckta böcker brukar sidnummer inte sättas ut på de första sidorna före innehållsförteckning och förord. Sidorna räknas med, men numren sätts inte ut. Det här brukar innebära att det första synliga sidnumret finns tidigast på sidan 5.

11.4.2 *Sidnumrets placering på sidan*

Om sidnumret placeras upptill eller nertill på sidan är en smaksak, men det måste vara lätt att hitta. I PM, brev, protokoll och liknande skrivelser bör sidnumret placeras upptill på sidan, men inte närmare den övre kanten än 1,5 cm.

Om texten är placerad mitt på sidan, kan sidnumret placeras på mitten. Om man växlar vänster- och högerställda sidor, bör sidnumret stå lika långt ute i vänster- respektive högerkant som texten.

11.4.3 *Kolumntitlar*

I rapporter och längre texter kan man gärna öka överskådligheten för läsaren genom att upprepa kapitelrubriken på varje sida och placera den i anslutning till sidnumret. Dessa s.k. kolumntitlar är lätta att åstadkomma i ordbehandlingsprogram som har funktionen huvudtext (eller fottext).

11.5 Rubriker

11.5.1 *Högst tre numrerade nivåer*

I längre texter (två sidor eller mer) är det i regel nödvändigt att ha både huvudrubrik och underrubriker. Använder man numrerade rubriker bör man ha högst tre numrerade nivåer. Vid behov kan man också ha en fjärde, onummerad nivå, som dock i regel inte tas med i innehållsförteckningen. Ett exempel på hur en innehållsförteckning ställs upp finns i avsnitt 10.1.

11.5.2 *Rubrikernas utseende*

Rubriken bör tydligt skilja sig från löptexten. Därför bör en lång rubrik inte sträcka sig över hela sidans bredd, utan hellre delas upp på två rader, särskilt om rubriken har samma stil och storlek som löptexten.

Avsluta aldrig en rubrik med punkt. Däremot kan man sätta ut frågetecken efter en frågerubrik.

Exempel på rubriker

Den vanligaste rubrikindelningen om man har tillgång till olika typsnitt och typstorlekar:

Huvudrubrik (20–24 p)

Rubrik på andra nivån (16–20 p)

Rubrik på tredje nivån (12–16 p)

Rubrik på fjärde nivån som löptextens storlek (här: 10 p)

Om man har bara en typstorlek men tillgång till fetstil, kan rubrikerna se ut så här:

1 HUVUDRUBRIKERNÄ MED FETA VERSALER

1.1 Nästa nivå skrivs med gemena bokstäver i fetstil

1.1.1 Den tredje nivån skrivs med normal stil

Den fjärde kan skrivas som nivå tre men utan siffror – *eller med kursiv stil*

11.5.3 *Underrubrikernas placering*

En underrubrik ska stå närmast det stycke den hör till. Det kan man åstadkomma genom att ha två blankrader före rubriken men bara en efter.

11.6 Styckeindelning

11.6.1 *Med indrag*

När en rapport eller liknande trycksak skrivs med proportionella bokstäver (som satt text) ska nytt stycke markeras med indrag (en ”fyrkants” storlek, vilket är 3–5 mm, beroende på bokstavsstorleken) men utan blankrad.

Märk dock att man inte gör något indrag efter rubriker eller efter den blankrad som följer på en uppräkningslista eller ett citat etc.

11.6.2 *Utan indrag men med blankrad*

Nytt stycke i en text som inte ska tryckas markeras helst med en blankrad utan indrag.

11.6.3 *Undvik ensamma och övergivna rader*

Undvik att låta en rad i ett stycke hamna ensam högst upp på en sida (s.k. horunge).

11.6.4 *Undvik s.k. halvstycken*

Byt inte rad manuellt mitt i ett stycke. Det finns ingen anledning att försöka skapa ett mellanting mellan ny mening och nytt stycke.

11.7 Fotnoter och litteraturhänvisningar

Fotnoter bör undvikas, särskilt om man inte har program och skrivare som klarar av sådana på ett bra sätt. Skriv hellre eventuella noter i slutet av texten; då uppstår inga problem om sidbrytningen ändras.

Över huvud taget bör man alltså vara sparsam med fotnoter. Det går ofta bra att ge korta kommentarer inom parentes i löptexten i stället. Den metoden bör alltid användas för litteraturhänvisningar etc.

Institutioner

Svenska språknämnden ger råd och upplysningar i språkfrågor av skiftande slag. Nämnden ger dessutom ut diverse skrifter, t.ex. Svenska skrivregler, Nyordsboken, Svensk handordbok samt tidskriften Språkvård.

Nämnden samarbetar med språknämnderna i de andra nordiska länderna.

Adressen är:

Box 20057

104 60 Stockholm

Tfn 08-442 42 10 (språkrådgivning)

Fax 08-442 42 15

Webbplats: <http://www.spraknamnden.se>

E-post: info@spraknamnden.se

Terminologicentrum TNC AB arbetar med fackspråk och terminologi och ger bland annat ut skrivregler. Terminologiarbetet resulterar i ordlistor och termdatabaser. Terminologicentrum TNC, som har en telefonrådgivningstjänst för sina abonnenter, håller också kurser och föreläsningar om terminologi och språkvård inom fackspråksområdet.

Adressen är:

Västra vägen 7 B

169 61 Solna

Tfn 08-446 66 00

Webbplats: <http://www.tnc.se>

SIS – Standardiseringen i Sverige är centralorgan för standardiseringsverksamheten i Sverige. SIS har som mål att det i svensk standard ska användas ett begripligt språk och en terminologi som är enhetlig och lämplig med hänsyn till såväl svenska förhållanden som internationell och europeisk standard.

Adressen är:

Box 6455

113 82 Stockholm

Tfn 08-610 30 00

Fax 08-30 77 57

Webbplats: <http://www.sis.se>

Klarspraksgruppen har sedan 1993 regeringens uppdrag att främja språkvårdsaktiviteter hos myndigheterna. Den informerar och inspirerar bl.a. genom konferenser, priset Klarspråkskristallen och informationsbladet Klarspråksbulletinen. Tillsammans med Regeringskansliets språkexperter har Klarspraksgruppen också en webbplats, där bl.a. dessa skrivregler finns i en elektronisk version:

<<http://www.justitie.regeringen.se/klarsprak>>.

Litteratur

Ordböcker, ordlistor

Svenska Akademiens ordlista (SAOL). 12 uppl. Norstedts Ordbok 1998. – Används som norm för svensk stavning och ordböjning.

När stavnings- och böjningsvarianter förekommer i SAOL finns där också en särskild finess till hjälp för skribenten: den variant som föregås av *el.* (eller) är mer acceptabel än en som föregås av *äv.* (även). Välj därför i offentliga texter aldrig en stavnings- eller böjningsvariant som föregås av *äv.*

karakterisera el. **karaktärisera**

konsensus äv. **consensus**

Svensk ordbok. 3 uppl. Norstedts Ordbok 1999. – Innehåller mer än 100 000 ord och fraser och ger uppgifter om stavning, böjning, konstruktion, betydelse, nyanser, synonymer, stilvärde, fackområde.

Nationalencyklopedins ordbok. Bokförlaget Bra Böcker 1995. – I tre band definieras 137 000 språkliga enheter. Dessutom finns uppgifter om bl.a. idiom, etymologi, synonymer, motsatsord och första kända belägg i svenskan.

Svensk handordbok. Konstruktioner och fraseologi. Esselte Studium 1966. – Ger besked om hur orden kombineras med varandra till uttryck och konstruktioner.

Ord för ord. 4 uppl. Norstedts Ordbok 1999. – Utöver synonymer ges här också ofta motsatsord och ordens stilvärde.

Stora synonymordboken. Andra helt omarbetade upplagan. Strömbergs 1998. – En användbar synonyminsamling.

Nyord i svenskan från 40-tal till 80-tal. Esselte Studium 1986. (Finns även i en pocketversion med namnet ”Från rondell till gräddfil”.) – Ger besked om böjning och första belägg samt ofta om norska och danska motsvarigheter till de ca 7 500 ord som kommit in i vårt ordförråd under perioden 1945–1985.

Nyordsboken. Norstedts Ordbok 2000. Svenska språknämndens uppföljare till *Nyord i ...* med 2 000 nya ord in i 2000-talet.

Skrivregler, namnlistor, avstavningslexikon

Svenska skrivregler. Svenska språknämnden. 2 uppl. Liber 2000. – Den mest omfattande skrivregelsamlingen, 200 sidor. Råd och regler i Myndigheternas skrivregler och Svenska skrivregler har så långt möjligt samordnats.

Skrivregler för svenska och engelska från TNC. TNC 100, 2001. – Skrivregler med exempel särskilt inriktade mot det tekniska området. Den innehåller också ett avsnitt med engelska skrivregler, liksom en ordlista över språkvetenskapliga termer.

Byggspråk: Språkvård och skrivregler för byggbranschen. TNC 1984. – Riktat sig särskilt till alla som skriver texter med anknytning till byggområdet.

Storheter och enheter – SI måttenheter. STG HB 103. Utgåva 6, 2000. – Här finns de internationellt överenskomna standarderna för bl.a. fysikaliska storheter och måttenheter samlade.

Sveriges statskalender. Senaste upplagan (ges ut årligen). Fritzes. – De officiella namnen och förkortningarna för statliga myndigheter, regionala och lokala myndigheter, enskilda institutioner och tidningar.

Utrikes namnbok. 5 uppl. Fritzes 1998. – Svenska myndigheter, organisationer, titlar, EU- och EG-organ, EU-titlar och länder översatta till engelska, tyska, franska, spanska, finska och ryska. Boken har utarbetats av en redaktion med representanter från Utrikesdepartementet, Sverigefinska språknämnden och Regeringskansliets språkexperter.

Publikationshandboken. Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 1998. – Institutionernas redaktionella regler. Den tryckta boken kan beställas från Bibliotekstjänst AB. En elektronisk version, med uppdateringar, finns på publikationsbyråns webbplats: <<http://www.eur-op.eu.int/code/sv/sv-cover.htm>>.

Svenska ortnamn: uttal och stavning. Norstedt 1991. – Svenska språknämnden har i samarbete med Lantmäteriverket gjort en förteckning över ca 3 000 ortnamn.

Svenskt avstavningslexikon. 3 uppl. Tryckeriförlaget 1989. Innehåller utöver vissa råd om avstavning en förteckning över ca 30 000 ord med ca 250 000 avstavningsanvisningar.

Norstedts förkortningsordbok. Svenblad, Ralf. Norstedts Ordbok 1998. – Här förklaras närmare 10 000 förkortningar inom ämnen som politik, teknik och juridik.

Grammatik

Ewerth, Sten, *Den svenska grammatiken*. Biblioteks förlaget 1988. – Denna grundkurs i svensk grammatik är i första hand avsedd för gymnasiet men vänder sig också till vuxna som genom självstudier vill repetera grunderna i svensk språklära.

Hultman, Tor G., *Liten svensk grammatik*. Liber läromedel 1975 eller senare upplagor. – En genomgång av grammatiken främst för klasslärarutbildningens behov. Den resonerande framställningen gör också denna bok lämplig för självstudier.

Wickenberg, Eva och Wållberg, Agneta, *Grammatik med komik*. Utbildningsradion 1997. En grundläggande och rolig grammatik om ordklasser och satsdelar.

Råd för myndigheternas skrivande

Kommittéhandboken (Ds 2000:1). Statsrådsberedningen 2000. – I kapitel 10 ges råd om disposition, sammanfattningar, rubriker, tabeller, diagram och språk i utredningsbetänkanden, vilket gör den användbar även för andra rapportliknande texter.

Myndigheternas föreskrifter (Ds 1998:43). Statsrådsberedningen 1998. – I kapitel 7 ges råd om innehåll, disposition och språk i myndigheternas författningar.

Redaktionella och språkliga frågor i EU-arbetet. Statsrådsberedningens PM 1996:4 (reviderad 1998-06-30). – Innehåller rekommendationer om namn på EG:s institutioner och rättsakter, om hänvisningar till rättsakterna och om hur vissa ord och uttryck bör översättas till svenska.

Svara på remiss: hur och varför. Statsrådsberedningen 1993. – Informerar kort om remisser av betänkanden från Regeringskansliet och ger råd om remissvarens utformning.

Svarta listan. Statsrådsberedningen 1993. – Ord och fraser som kan ersättas i författningsspråk.

Alla dessa skrifter finns i elektronisk form på följande webbadress: <<http://www.regeringen.justitie.se/klarsprak/sprakexperterna/handbocker/handbocker.htm>>. De tre sistnämnda kan också beställas från Regeringskansliets förvaltningsavdelning, distributionscentralen, 103 33 Stockholm, telefon 08-405 10 16. Särtryck av de två första kan beställas från Information Rosenbad, 103 33 Stockholm, telefon 08-405 47 29, fax 08-405 42 95.

Visst går det att förändra myndighetsspråket! En rapport från Språkvårdsprojektet (Ds 1993:61). Allmänna förlaget 1993. – Visar framför allt hur man kan förändra texter och skrivvanor inom en myndighet och vilka vinster detta kan ge. Rapporten är en bra hjälp både för den som ansvarar för att myndighetens texter är begripliga och för den som organiserar språkvårdsarbetet på myndigheten.

Ehrenberg-Sundin, Lundin m.fl., *Att skriva bättre i jobbet. En basbok om brukstexter*. 2 uppl. Norstedts Juridik 1999. – Ger råd om textplanering och språkbehandling för olika texttyper, bl.a. rapporter, beslut, protokoll och pressmeddelanden. Finns i bokhandeln.

Språk och struktur i domar och beslut. Domstolsverket. Fritzes 1999. – Utöver rena språkfrågor behandlas här också struktur och disposition i domstolarnas skrivande, bl.a. med hjälp av exempel.

Konsten att skriva bra brottsanmälningar. Skrivråd för polisen. SIPU Förlag 1992. – Riktat sig till poliser, åklagare m.fl. som sysslar med brottsanmälningar och förhör. Skriften kan beställas hos Polishögskolan, Läromedelsenheten, 170 82 Solna.

Skrivråd för kronofogdemyndigheten. RSV 905, utgåva 1, 1999. – Riktat sig särskilt till den som arbetar på en kronofogdemyndighet. Skriften kan beställas hos Riksskatteverket, redaktionsenheten KO/R, 171 94 Solna.

Sundin, Håkan och Ehrenberg-Sundin, Barbro, *Tänk först – skriv sedan. Effektivare rapporter och PM*. Effektiv kommunikation AB 1998.

Lundin, Kerstin och Wedin, Åsa, *Fästa prat på pränt – Hur man skriver läsvärda protokoll och minnesanteckningar*. Norstedts Juridik 1999.

Några myndigheter har gett ut egna små skrifter med allmänna, kortfattade råd om bl.a. skrivplanering, meningsbyggnad och ordval:

Klara språket. Skrivråd för Luftfartsverket, 1998. Kan beställas per fax 011-19 25 75. Finns även på webbplatsen <www.lfv.se>.

Klarspråk i Dalarna. Länsstyrelsen, landstinget och försäkringskassan i Dalarna, 1998. Kan beställas per fax 023-811 44 eller e-post <lansstyrelsen@w.lst.se>

Modern svenska. En språkhandbok för Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer. Riksantikvarieämbetet 1996.

Trycksaksframställning, manus, skrivbordssättning; brevblietter, dokumenthantering; webbdesign

Manus: Handbok för redaktörer. Svenska bokförläggareföreningen 1989. – Innehåller råd om manuskriptbehandling, ekonomi, juridik, typografi, bild och form.

Hallberg, Åke, *Klart för tryck*. 6 uppl. Bokförlaget Spektra 1993. – Grafisk grundkunskap för alla som sysslar med trycksaker.

Hellmark, Christer, *Typografisk handbok*. 3 uppl. Ordfront 1998. – En funktionell hjälprea för texter som ska sättas och tryckas.

Skriva på kontor. STG handbok 126. Utgåva 5, 2001. – Här finns svensk standard för uppställning av adresstiketter, brev och andra typer av dokument samt en cd-rom med elektroniska mallar.

Englund, Helena och Guldbrand, Karin, *Klarspråk på nätet*. Pagina 1999. – En handbok med råd om hur man planerar, strukturerar, utformar och underhåller webbsidor.

Lathund för webbskribenter. Regeringskansliet 1999. En liten folder med bl.a. skrivtips och checklista för webbplatser. Kan beställas på e-postadress <klarsprak@justice.ministry.se>

Register

- abonnera** 1.4
- accent 2.2.5, 10.13
- a conto** 10.7.1 a, 10.13.2
- adjektiv
 - begynnelsebokstav 5.2.1 f, 5.2.3 b, e, f
 - böjning 2.4
 - ordbildning 3.2
- adverb 4.5
 - placering 4.8.1, 4.8.2
- A 4** 7.2.1, 11.3.1
- aggressiv** 1.4
- ande** 2.2.1, 3.1.3
- Anderssöner** 5.2.1 a
- anföring
 - direkt 10.5.2, 10.11.1
 - dubbel 10.11.3
- angående** 4.6.2
- apostrof 10.11.3, 10.12
- arbetsam** 1.4
- artnamn 5.2.3 a, b
- arvegods** 3.1.1
- arvsföljd** 3.1.1
- asymmetrisk** 1.4
- att-sats 4.8.5, 10.6.3
- avbryta** 4.2.4
- avstavning 6
- bara** 4.5.1, 4.8.2
- becquerel** 1.4
- bedöma** 1.4
- begynnelsebokstav 5, 8.1, 8.7, 10.5.1, 10.5.2
- behöv(e)s** 4.2.5
- bergrum** 3.1.1
- bergskedja** 3.1.1
- Bergslagen** 5.2.1 b
- besluta** 2.5
- bestämningar 4.8.4
- betala** 2.5
- beträffande** 4.6.2
- betänkande** 2.2.1, 5.6, 10.9.2, 10.11.4
- bilaga** 8.3, 11.4.1
- bindestreck 3.1.4, 3.2.1, 7.2, 8.10, 10.7
 - dubbelt 10.8.6
- bisatser 4.8.5, 10.6.2, 10.6.3
- blankrad** 11.6.2
- blinker** 2.2.6
- blott** 4.5.1
- bo** 5.2.3 d
- bransch** 1.4
- bredvid** 1.4
- bruksvärdeshyra** 3.1.2
- bryta av** 4.2.4
- budgetår** 9.4.1, 10.10
- böjning 2
 - av vissa ord 2.5
 - av förkortningar 8.9
 - bestämd form 2.2
 - genitiv 2.3
 - plural 2.2
- cd** 8.7.2 a
- cedilj 10.13.4
- Celex** 8.7.2, 10.9.2
- Celsius** 5.2.3 a
- center** 2.5
- Central- och Östeuropa** 3.1.4, 5.2.2 e
- centrum** 2.2.3, 2.5
- cirkumflex 10.13.4
- citat
 - utelämnning i citat 10.1, 10.8.5
- citattecken 5.6, 10.11
- datum** 2.2.3, 9.3, 9.4.3
- dB** 5.1.1, 8.7.5 c
- de (Gaulle)** 5.1.1
- decimal** 9.1.1, 9.1.7, 9.5.3, 10.4
- decimaltecken 9.1.7
- dels ... dels** 10.6.2
- demokrati** 2.2.5
- denne** 2.4.2
- departement** 5.3.1 a, 5.3.2 c
- dess** 4.4.7
- dessutom** 4.5.3
- detta** 4.4.4, 4.5.3
- diarienummer** 8.3, 8.6, 10.10
- diarium** 2.2.2
- doktor** 4.3.5
- dollar** 2.5, 9.5.5

- dopning** 3.3
dra, draga 4.2.1
driftsavbrott 3.1.1
du 4.4.6
 dubbel passiv 4.2.8
dumpning 3.3
där 4.4.3
där- 4.5.3
ecu 8.7.4
 efterled 3.1.1
 identisk 3.1.4, 10.7.3
EG 5.5, 5.6, 8.7.2 a, 10.9.2, 10.9.3
ej 4.5.2
ekonomisk-politiskt 3.2.1
-else 3.1.3
endast 4.5.1, 4.8.2
-ende 2.2.1, 3.1.3
engelska 1.3, 5.7
erfordra 4.2.7
EU- och EG-organ 1.3, 5.5
-eum 2.2.2
euro 2.5
Europeiska unionen 5.5
falukorv 5.2.3 b
 fasta fraser 4.3.2
 fetstil 11.3.2
finn(e)s 4.2.5
finska 1.3
finsk-ugriskt 3.2.1
flat 2.4.3
 fugebokstav 3.1.1
forum 2.2.3
 fotnoter 11.7
FoU 8.7.5 a
framdeles 1.4
franc 2.5, 9.5.5
franska 1.3, 5.7
frilansa 1.4
 frågetecken 10.2, 11.5.2
från ... till 9.4.2, 10.8.3
 främmande ord 2.2.2–6
Främre Orienten 5.2.2 b
följaktligen 1.4
föreningar 5.4
Förenata staterna 2.2.7, 5.2.1 b
för(e)s 4.2.5
företag 5.4
författning 5.6.2, 10.9.2, 10.9.3,
 10.14
författningssamling 10.9.2
förhyra 4.2.7
 förkortningar 8
 avbrytningar 8.5
 böjningsändelser 8.9
 examenstitlar 4.3.5
 genitiv 8.9
 genus 8.8
 initial- 8.7
 inom parentes 8.1
 intill siffror 8.3
 måttenheter 8.4
 sammandragningar 8.6
 sammansättningar 8.10, 10.7.2
 utländska 8.1
 vanliga 8.2
 versaler eller gemena 8.7.2–5
 förled 3.1.1
förordnande 2.2.1
försäkringskassan 5.3.2 c
försälja 4.2.7
Gamla stan 5.2.1 d
 gatunamn 5.2.1 d, 5.2.2 d
ge, giva 4.2.1
 genitiv 2.3, 8.4, 8.9, 10.12
 geografiska namn 1.2, 2.2.7,
 5.2.1 b, c, e, 5.2.2 b, c, 5.2.3 a–e
gigakronor 9.5.4
glesbygdsstöd 3.1.2
 gruppgenitiv 2.3.4
gör(e)s 4.2.5
göteborgare 5.2.3 c
han 4.4.1
heloriginal 11.1, 11.2.1
hiv 8.7.4
hobby 2.2.6
hon 4.4.1
 hänvisningar 9.3.2, 10.9.1–3,
 10.14, 11.7
här- 4.5.3
iaktta 1.4, 4.2.1
icke 4.5.2
i dag 7.1
i fråga (om) 4.6.2, 7.1
i går 7.1
i kraft 7.1
i morse 7.1
i natt 7.1
 indirekt fråga 10.2
indrag 11.6.1
Inlandsbanan 5.2.1 d

- inreklamfrågor** 7.2.1
-insatser 4.3.4
inte 4.5.2, 4.8.2
Internet 5.4.4
intressant 1.4
i stället (för) 7.1
i sänder 7.1
-ium 2.2.2
i år 7.1
i övermorgon 7.1
jubileum 2.2.2
ju ... desto 10.6.2
jur.kand. 4.3.5
kalium 2.2.2
kaptan 4.3.5
kassett 1.4
kHz 5.1.1
kilokronor 9.5.4
kilometer 8.4
kinesiska 1.2
 klockslag 9.2, 9.4.2
 kolon 5.1.2, 8.6, 8.9, 10.5
kolossal 1.4
 kolumntitel 11.4.3
komma 2.2.4, 9.1.7, 10.6
 kommatering 10.6
kommissionen 5.3.2 c, 5.5
kommitté 1.4, 2.2.5, 5.3.2 c,
 10.13.1, 10.13.3
kommunfullmäktige 5.3.2 c
 konjunktioner 4.7
konsensus 1.4
kontenta 2.2.4
kontra 1.4
konventioner 5.6.2
konungen 4.3.6
kosovoalban 5.2.3 d
kronor 8.3, 8.4
kräv(e)s 4.2.5
kungen 4.3.6
kungliga 4.3.6
 kursivering 5.5, 11.3.2
kvalitet 1.4
kärnkraftsavveckling 3.1.2
kärnkraftverk 3.1.2
 könsneutralitet 4.4.1
la, lade 4.2.1
lagrådsremiss 5.3.2 f
 landskoder 1.2
lat 2.4.3
layout 11.1
 liten bokstav 5.1.1–3, 5.2.3, 5.3.2,
 5.4.1, 8.7.4, 10.5.1
lockout 2.5
lyda 2.5
långräckviddig 3.2.3
länsstyrelsen 5.3.1 d, 5.3.2 c
läses 4.2.5
läsår 9.4.1, 10.10
löses 4.2.5
makar 4.4.1
man 4.4.2
marginaler 11.2
massmedium 2.5
meddelande 2.2.1
medium 2.2.2
medlemskap 1.4
megakronor 9.5.4
Mellansverige 5.2.1 c
 meningsbyggnad 4.8
mervärdesskatt 3.1.2
miljard 8.3, 9.5.1–3
miljon 8.3, 9.1.8 a, 9.5.1–3
mobbing 3.3
motta 4.2.1, 4.2.3
museer 1.4, 2.2.2, 5.4, 10.13
 myndighetsnamn 1.3, 5.3
myndighetsvis 3.2.2
mångfasetterad 1.4
 måttenheter 8.4
 namn
 begränsningsbokstav 5
 genitiv 2.3, 10.12
 myndighets- 1.3, 5.3
 nationalitets- 1.2, 2.2.7
narkotika 2.2.4
 nationalitetsord
 begränsningsbokstav 5.2.3 d, e
 stavning 1.2
Nato 8.1, 8.7.2 b
ni 4.4.6
noggrant 1.4
 noter 11.7
numrering 1.4, 9.1.5
oavslutad text 10.1
och/eller 4.7.1
offentliga byggnader 5.4
omständig 1.4
 ordbildning 3
 ordföljd 4.8

- ordförande** 2.2.1
 ordningstal 9.1.5
organisationer 5.4
 paginering 11.4
papper 2.5
 paragraftecken 10.14
parallell 1.4
 parentes 10.9
parti 2.2.5, 5.3.2 f, 5.4, 8.7.4 c
partner 2.2.6, 2.5
pc 8.7.2 a, 8.8, 8.9
 penningbelopp 9.1.2, 9.5
penningvärdesförsämring 3.1.2
per 10.10
personal 2.5
 personbeteckningar 2.2.8
 personnummer 9.1.6
pH 5.1.1, 8.7.5 c
pinyinstavning 1.2
 plural 2.2, 2.5, 4.3.3, 4.4.1, 4.4.5,
 4.4.7, 8.9, 9.1.8, 9.5.5
PM 8.8, 11.4.2
polisen 5.3.2 a
pollett 1.4
pol.mag. 4.3.5
posten 5.3.2 a
 prepositioner 4.6
 långa 4.6.2
prestanda 2.2.4
 procent 6.2, 10.15
professionell 1.4
professor 4.3.5
programmera 1.4
 promille 10.15
 pronomen 4.4
 relativa 4.4.3–5
provensalsk 1.4, 10.13.4
 punkt 10.1
 punktuppställning 10.1, 10.8.2
radar 8.7.4 a
radioapparater 2.2.6
 radlängd 11.2.2, 11.5.2
rankning 3.3
reflexion 1.4
regeringen 5.3.2 d
Regeringskansliet 5.3.1 a
rektor 4.3.5
rekvisita 2.2.4
respektive 4.7.1
riksdagen 5.3.2 d
 riksdagsutskott 5.3.2 e
 rubriker 11.5
ryska 1.3
rådet 5.3.2 c, 5.5
rädd 2.4.3
rättidig 3.2.3
rättsakter 5.6.2, 10.9.2, 10.9.3
rättssäkerhet 3.1.1
röntgen 5.2.3 a
rörande 4.6.2
sa, sade 4.2.1
sakkunnig 2.4.2
 sammanskrivning 7.2
 sammansättningar
 dubbla 3.1.2, 3.1.3, 7.2
 enkla 3.1.1, 7.2
 med bindestreck 7.2.2, 7.2.3,
 10.7.1–3, 10.8.4
 med eller utan s 3.1.1–3, 7.2.3
 med förkortningar 8.10, 10.7.2
 med siffror 7.2.3
 med utländska ord 7.2.2
samt 4.7.2
sankt 8.6
 satsradning 10.6.3
schema 2.2.4
sektorsorgan 3.1.1
 semikolon 10.4
 sidnumrering 11.4
 sifferuttryck 9
 bokstäver eller
 siffror 9.1.1–5
 bråktal 9.1.2, 9.1.8 b
 datum 9.3
 i sammansättningar 7.2.3, 10.7.2
 klockslag 9.2
 med kolon 9.1.5, 10.5.3, 10.5.4
 med tankstreck 10.8.3
 ordningstal 9.1.5
 penningbelopp 9.5
 personnummer 9.1.6
 romerska 9.1.4
 substantivets numerus 9.1.8
 telefonnummer 9.1.6, 10.7.4
 tidrymd 9.4
 valutor 9.5.5
silo 2.2.6
sjukhus 5.4
s.k. 8.2, 10.11.4
ska, skall 4.2.2

- skala** 10.5.3
skilja 2.5
 skiljetecken 10
skolor 5.4
skrivregelsamling 3.1.3
sköt 1.4
 snedstreck 10.10
som 4.4.3, 10.6.2, 10.6.3
spanska 1.3
 spärning 11.3.2
S:t 8.6
starta upp 4.2.6
statsrådet 2.2.8
 stavning 1
 svårstavadade ord 1.4
stimulantia 2.2.4
Stockholmsområdet 5.2.1 e
 stor bokstav 5.1.1–3, 5.2.1, 5.2.2,
 5.3.1, 5.4–6, 8.7.2–8.7.4 a, 8.7.5,
 10.5.1, 10.5.2
Storbritannien 1.4
Storstockholm 5.2.1 c
studerande 2.2.1
 styckeindelning 11.6
stående 2.2.1
stämma överens 4.2.3
 subjekt 4.8.3
 substantiv
 förlängningar 4.3.4
 könsneutrala 4.4.1
 nakna 4.3.1, 4.3.2
 sammansatta 3.1
successiv 1.4
summera upp 4.2.6
 supinum
 dubbelt 4.2.8
Svarta havet 5.2.1 b
svensk-norskt 3.2.1
syntom 1.4
synes 4.2.5
syns 4.2.5
så där 7.1
såvitt avser 4.6.2
säg(e)s 4.2.5
 särskrivning 7.1
säsongsarbete 3.1.1
Södra stambanan 5.2.1 d
sön- och helgdagar 3.1.4
ta, taga 4.2.1
 tankstreck 9.4, 10.8
tautologi 4.2.6, 8.1, 8.2
teckenstorlek 11.3.1
tekn.dr 4.3.5
 telefon
 förkortning 8.3
 nummer 9.1.6, 10.7.4
tema 2.2.4
terrass 1.4
territoriell 1.4
tidningar 5.4
tidpunkt 3.1.1
 tidrymd 9.4
tidsplan 3.1.1
 tilde 10.13.4
till 4.8.1, 9.4.2
till dess 7.1
tillfredsställande 1.4
till godo 7.1
till handa 7.1
till känna 7.1
till rätta 7.1
tillser 4.2.3
tills vidare 7.1
tilltal 4.3.5 a, 4.4.6
till vara 7.1
tioprocentig 7.2.3
 titlar
 begynnelsebokstav 5.3.2 b, 5.6
 bok- 5.6, 10.11.4
 form 2.4.2, 4.3.5
 översättning 1.3
tories 2.2.6
transportleder 5.2.1 d
 trema 10.13.4
 typografi 11.1
 typsnitt 11.3.1
tyska 1.3, 5.7
ubåt 8.10, 10.7.2
-um 2.2.3
under hand 7.1
 understrykning 11.3.2
Unesco 8.7.3 a
uppdra 4.2.1
upp och ned-vänd 10.7.1 a
 uppräknings 4.3.2, 10.4, 10.5.1
Utrikesnämnden 5.3.1 a
 utropstecken 10.3
utta 4.2.1
vad avser 4.6.2
 valutor 9.5.5

- var-** 4.5.3
- vars** 4.4.5
- veckonummering 9.4.3
- verb
 - dubbelt supinum 4.2.8
 - form 4.2.1–8
 - förlängningar 4.2.6, 4.2.7
 - passiva 4.2.5, 4.2.9, 4.4.2
 - sammansatta 4.2.3, 4.2.4
- verksamhet** 4.3.4
- versaler 10.13.3, 11.3.2
- videoband** 2.2.6
- vilka** 4.4.3
- vilken** 4.4.3
- vilket** 4.4.3, 4.4.4
- vis** 3.2.2
- von** 5.1.1
- workshops** 2.2.6
- Västbanken** 5.2.1 b
- västkusten** 5.2.1 b
- västvärlden** 5.2.1 b
- yrkesbeteckningar 4.3.2
- ytterligare** 4.8.1
- årsskifte** 10.10
- årtionde** 9.4.4
- åtgärder** 4.3.4
- ämnasnamn** 2.2.2, 4.3.2
- än ... än** 10.6.2
- öppenhjärtig** 1.4
- öppna upp** 4.2.6
- överensstämma** 4.2.3
- över huvud (taget)** 7.1

Departementsserie 2001

Kronologisk förteckning

1. Distansavtalslagen och fritidsevenemang. Ju.
2. Priset för ett större EU – en ESO-rapport om EU:s utvidgning. Fi.
3. Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Ju.
4. Ett svenskt center i Istanbul. UD.
5. Förrånde pornografiska filmer – en översyn av 4 § lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram. Ku.
6. Genomförande av deltid- och visstidsdirektiven. N.
7. Svenska författningar i översättning till främmande språk. En förteckning. SB.
8. Två frågor om sekretess hos Säkerhetspolisen. Ju.
9. Yttrandefrihet för privatanställda. Ju.
10. Mänskliga rättigheter i Sverige – en kartläggning. Ju.
11. Riksrevisionen – ändringar i regeringsformen. Ju.
12. Konkurrens bildar skola – en ESO-rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna. Fi.
13. E-handelsdirektivet – genomförande av direktivet 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster. N.
14. Gränsöverskridande sårbarhet – gemensam säkerhet. Säkerhetspolitisk rapport från Försvarsberedningen. Fö.
15. Rapport om tillväxtavtalen. Första året. N.
16. En utvärdering av Folkbildningen om EMU. SB.
17. Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor. N.
18. Ändrade regler om annonser i TV-sändningar. Ku.
19. Elevers framgång – Skolans ansvar. U.
20. Benchmarking av näringspolitiken 2001. Indikatorer inom åtta områden som påverkar ekonomisk tillväxt. N.
21. Kreditsäkerhet i byggnader på annans mark. Ju.
22. Sammanställning av remissyttranden över betänkandet "Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning" (SOU 2000:85). Fi.
23. Förbränning av animaliskt avfall. Jo.
24. Betyg på skolan – en ESO-rapport om gymnasieskolorna. Fi.
25. Några frågor om myndigheternas service. Ju.
26. Politik för folkstyrelse på 2000-talet. Remissammanställning av Demokratiutredningens slutbetänkande "En uthållig demokrati" (SOU 2000:1). Ju.
27. EG-direktivet om personuppgifter – En offentlig utvärdering. Ju.
28. Långsiktig verksamhetsutveckling ur ett arbetsmiljöperspektiv. En handlingsplan för att förnya arbetsmiljöarbetet. N.
29. Nicefördraget. EU:s regeringskonferens 2000. + Bilagor. UD.
30. Finansieringen av kommunkontosystemet – en översyn. Fi.
31. Omhändertagande av berusade personer enligt LOB. Ju.
32. Myndigheternas skrivregler. SB.

Departementsserie 2001

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Svenska författningar i översättning till främmande språk. En förteckning. [7]
En utvärdering av Folkbildning om EMU. [16]
Myndigheternas skrivregler. [32]

Justitiedepartementet

Distansavtalslagen och fritidsevenemang. [1]
Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. [3]
Två frågor om sekretess hos Säkerhetspolisen. [8]
Yttrandefrihet för privatanställda. [9]
Mänskliga rättigheter i Sverige – en kartläggning. [10]
Riksrevisionen – ändringar i regeringsformen. [11]
Kreditsäkerhet i byggnader på annans mark. [21]
Några frågor om myndigheternas service. [25]
Politik för folkstyrelse på 2000-talet.
Remissammanställning av Demokratiutredningens slutbetänkande "En uthållig demokrati" (SOU 2000:1). [26]
EG-direktivet om personuppgifter – En offentlig utvärdering. [27]
Omhändertagande av berusade personer enligt LOB. [31]

Utrikesdepartementet

Ett svenskt center i Istanbul. [4]
Nicefördraget. EU:s regeringskonferens 2000. + Bilagor. [29]

Försvarsdepartementet

Gränsöverskridande sårbarhet – gemensam säkerhet. Säkerhetspolitisk rapport från Försvarsberedningen. [14]

Finansdepartementet

Priset för ett större EU – en ESO-rapport om EU:s utvidgning. [2]
Konkurrens bildar skola
– en ESO-rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna. [12]
Sammanställning av remissyttranden över betänkandet "Regionalt folkstyre och statlig länsförvaltning" (SOU 2000:85). [22]
Betyg på skolan
– en ESO-rapport om gymnasieskolorna. [24]
Finansieringen av kommunkontosystemet – en översyn. [30]

Utbildningsdepartementet

Elevens framgång – Skolans ansvar. [19]

Jordbruksdepartementet

Förbränning av animaliskt avfall. [23]

Kulturdepartementet

Förrånde pornografiska filmer – en översyn av 4 § lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram. [5]
Ändrade regler om annonser i TV-sändningar. [18]

Näringsdepartementet

Genomförande av deltids- och visstidsdirektiven. [6]
E-handelsdirektivet – genomförande av direktivet 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster. [13]
Rapport om tillväxtavtalen. Första året. [15]
Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor. [17]
Benchmarking av näringspolitiken 2001.
Indikatorer inom åtta områden som påverkar ekonomisk tillväxt. [20]
Långsiktig verksamhetsutveckling ur ett arbetsmiljöperspektiv. En handlingsplan för att förnya arbetsmiljöarbetet. [28]